

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janez Konda

V omari prostitucije: življenje in delo stanovanjskih prostitutk v Ljubljani

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janez Konda

Mentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

V omari prostitucije: življenje in delo stanovanjskih prostitutk v Ljubljani

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Aichi, moji muzi pri diplomskem delu.

V omari prostitucije: življenje in delo stanovanjskih prostitutk v Ljubljani

Diplomsko delo teče od teoretične predstavitve osnov prostitucije, preko predstavitve prostitucije v Sloveniji, do empirične raziskave stanovanjske prostitucije v Ljubljani. Prostitucija je zelo raznolik pojav, odvisen od kraja, časa in konteksta v katerem se dogaja. Prostitucija se lahko izvaja v nemogočih pogojih, lahko je povezana z nasiljem, zlorabami, izkoriščanjem, lahko pa se izvaja v ugodnem okolju, ob dobri skrbi za zdravje, higieno in varnost, ter pomeni dobro plačano delo, ki prostitutkam_om omogoča dober zaslužek in dostojno življenje. Jedro prostitucije tvorijo prostitutke_i, klientke_i ter zvodnice_i. Zvodništvo ima večinoma negativno konotacijo, vendar je le od zvodnic_ov samih odvisno, kako bodo ravnali s prostitutkami_i. V Sloveniji je problem pri prostituciji ta, da primanjkuje javne razprave na to temo. Prostitucija je sicer dekriminlizirana, vendar ne zadostno zakonsko urejena. Sicer pa pri nas poznamo številne različne vrste in nivoje prostitucije. Stanovanjska prostitucija sodi v višji nivo prostitucije, kar smo potrdili tudi z empirijo. Ob tem pa je nujno treba poudariti, da tudi znotraj te vrste prostitucije obstajajo razlike, ter, da lahko določeni primeri stanovanjske prostitucije spadajo v nižje nivoje.

Ključne besede: Prostitucija, stanovanjska prostitucija, seksualno delo, zakonsko urejanje, zvodništvo.

In The Closet of Prostitution: The Life and Work of Call Girls in Ljubljana

The diploma thesis spans from a theoretical presentation of prostitution basics, through presentation of prostitution in Slovenia, to an empiric research of apartment prostitution in Ljubljana. Prostitution is a very diverse phenomenon, dependant on where, when and in what context it takes place. It can be performed in appalling conditions, it can be linked to violence, abuse, exploitation, or it can be performed in a favourable environment with good health care, hygiene and safety, and is a well-paid job which provides good earnings and a respectable life for prostitutes. The core of prostitution is made up of prostitutes, clients and pimps. Pimping mostly carries a negative connotation even though the treatment of prostitutes depends solely on individual pimps. The problem with prostitution in Slovenia is lack of public debate on the topic. While prostitution is decriminalised, it lacks regulation. In Slovenia, different kinds and levels of prostitution can be observed. Apartment prostitution is considered high-end level prostitution, which has been confirmed experimentally. However, it must be noted that differences occur even within this form of prostitution, and some cases fall into the category of low-end prostitution.

Key words: Prostitution, apartment prostitution, sex work, regulation, procuring.

KAZALO

1 UVOD	7
2 DEFINICIJA PROSTITUCIJE	8
3 RAZLIČNI MODELI POJASNJEVANJA PROSTITUCIJE	9
3.1 Prostitucija kot seksualno delo	10
4 UDELEŽENCI V PROSTITUCIJI	11
4.1 Prostitutke	11
4.2 Klienti	12
4.3 Zvodniki	13
5 ZAKONSKO UREJANJE PROSTITUCIJE	14
6 PROSTITUCIJA V SLOVENIJI	16
6.1 Različni nivoji in pojavne oblike prostitucije pri nas	17
6.2 Stanovanjska prostitucija v Sloveniji	18
6.3 Zakonsko urejanje prostitucije v Sloveniji - od klasične reglementacije do popolne abolicije	19
7 EMPIRIČNI DEL	21
7.1 Metodologija	21
7.2 Predstavitev in interpretacija rezultatov	23
7.2.1 Zvodništvo	23
7.2.2 Začetki	24
7.2.3 Prostorsko	25
7.2.4 Oglaševanje	25
7.2.5 Zdravje	27
7.2.6 Vložki	27
7.2.7 Zaslužek	28
7.2.8 Srečanje	29
7.2.9 Dobre in slabe strani prostitucije kot dela	31
7.2.10 Varnost	32
7.2.11 Legalizacija	33
7.2.12 Zasebno življenje	34
7.2.13 Klienti	35
8 DISKUSIJA	37

9 SKLEP	41
10 LITERATURA	43
PRILOGA A: Tematski sklopi s pomožnimi usmerjevalnimi vprašanji	45

1 UVOD

Problem pri prostituciji je, da si je širša javnost v praksi sploh ne predstavlja. Je ena tistih črnih lis, ki pri večini vzbuja negativna čustva in zgražanje in to kljub temu, da ta večina pravzaprav niti ne ve, niti si ne želi vedeti, za kaj sploh gre. Tisti pa, ki o prostituciji kljub temu kdaj pa kdaj malo bolj poglobljeno razmišljajo, si jo po večini predstavljajo zelo enolično in homogeno.

Pa temu še zdaleč ni tako. Prostitucija se pojavlja na različnih mestih in v različnih oblikah. Sledimo ji lahko po celem svetu in skozi (skoraj) celotno zgodovino. Je vsesplošno razširjena, pa kljub temu zelo skrita. Tako prostorsko kot časovno se prostitucija neprestano spreminja, prav tako pa se spreminja tudi odnos družbe do nje. Prostitucija na eni strani vzbuja fascinacijo, na drugi zgražanje. Kljub temu, da vsi vedo, da prostitucija obstaja, ima le majhen odstotek ljudi o njej realno predstavo. Večina jo gleda skozi tančico predsodkov, stereotipov, lahko bi rekli celo mitov. S pričujočim delom bi rad, vsaj za nekaj ljudi odgrnil vsaj delček te tančice.

Diplomsko delo bom začel s teoretsko predstavitevjo prostitucije, pri čemer se bom osredotočil na žensko heteroseksualno prostitucijo. V okviru tega bom prostitucijo najprej smiselno opredelil s tem, da bom predstavil nekaj njenih definicij, ter različnih modelov pojasnjevanja. Govoril bom o udeleženkah_cih pri prostituciji ter o zakonskem urejanju le te. V drugem delu teoretičnega raziskovanja bom preučevano področje zožil na Slovenijo. V okviru tega bom predstavil nivoje ter pojavne oblike prostitucije in spregovoril o tem, kako je prostitucija pri nas zakonsko urejena.

V empiričnem delu bom raziskal na kakšnem nivoju poteka delo stanovanjskih prostitutk v Ljubljani in kako je organizirano. Zanimalo me bo, ali bi stanovanjsko prostitucijo lahko obravnavali kot obliko dela, ki lahko za prostitutke pomeni izhod iz krize in možnost za svobodo. Hipoteza, ki sem si jo zastavil se glasi: **Pri stanovanjski prostituciji dekleta niso nujno žrtve, saj jim prostitucija v določenih primerih nudi možnost za neodvisnost, preživetje, dober zaslužek in dostojno življenje. Pri tem lahko o stanovanjski prostituciji govorimo kot o relativno dobro organizirani profitni dejavnosti, ki sodi v višji nivo prostitucije.**

V okviru zastavljene hipoteze sem si zastavil naslednja raziskovalna vprašanja; (1) **Kakšni so vzroki za vstop v prostitucijo?** (2) **Kako je stanovanjska prostitucija organizirana in za kaj vse morajo, v okviru svoje dejavnosti prostitutke poskrbeti?** (3) **Kako deluje zvodništvo v okviru stanovanjske prostitucije?** (4) **Kakšni so odnosi s klienti?**

Moje diplomsko delo bo torej kombinacija teorije, v kateri bom predstavil prostitucijo splošneje in empirije, v kateri se bom osredotočil na specifično vrsto prostitucije in specifično okolje, v katerem se izvaja. V teoretičnem delu bom govoril o ženski heteroseksualni prostituciji, v empiričnem delu pa bom, v okviru študije primera, preučeval žensko heteroseksualno stanovanjsko prostitucijo v Ljubljani. V diskusijskem delu diplomske naloge bom skušal s kombinacijo teorije in izsledkov mojega raziskovalnega dela umestiti stanovanjsko prostitucijo v neko širšo sliko prostitucije, ki jo bom sestavil skozi teorijo. S pomočjo tega bom potrdil ali ovrgel zastavljeno hipotezo.

2 DEFINICIJA PROSTITUCIJE

Neko pravo in splošno veljavno definicijo prostitucije je težko najti. Definicija je odvisna od tega, o kateri vrsti prostitucije govorimo, v katerem delu sveta se odvija, ter kateri kulturni vzorec jo zaznamuje (Popov 2008).

SSKJ definira prostitucijo preprosto kot “opravljanje spolnih odnosov za plačilo” (SSKJ 1996). Ta definicija je veliko preveč enostavna, saj kot elementa prostitucije izpostavi zgolj spolnost in plačilo.

Scottova definicija prostitucije se glasi: “Prostitutka ali prostituiranec je oseba, ki se za kakršno koli plačilo spolno predaja osebam nasprotnega ali istega spola in ki ji/mu je to udejstvovanje poklic ali postranska zaposlitev” (Scott 1969, 12). Ta definicija k elementoma spolnosti in plačila dodaja še to, da gre pri vsem skupaj za poklic ter, da gre lahko za več vrst plačila. Eksplicitno omeni, da gre lahko tako na strani ponudbe, kot na strani povpraševanja, tako za moške, kot za ženske, definicija pa ne omenja transspolnih oseb.

Definicija prostitucije po Darji Zaviršek: “Prostitucija se nanaša na seksualne storitve za finančne nagrade in dejanja, ki se nanašajo neposredno na to, kot na primer dejavnosti javnih hiš ali preživljanje z zvodništvom” (Zaviršek 1994, 118). Ta definicija je pomembna, ker k

elementoma spolnosti in plačila (pri tej definiciji zgolj finančnega), prišteva še tiste, ki se ukvarjajo z organizacijo prostitucije, pa niso prostitutke_i.

To pa so le tri od množice različnih definicij prostitucije. Popov (2008) pravi, da je definicij prostitucije skoraj toliko kot je ljudi, ki o njej govorijo, premišlujejo in pišejo ter toliko, kot je okolij, v katerih poteka. Kanduč (1998) pa pravi, da se vse definicije prostitucije stikajo v treh točkah. Pravi, da gre pri prostituciji za (1) komercializacijo seksa, kar pomeni, da se spolne usluge opravljajo za plačilo (to pa ni nujno denar, lahko gre tudi za druge dobrine), (2) promiskuitetno spolnost, pri kateri gre za spolne odnose z osebami drugega spola brez omejitev ter prepovedi, (3) emocionalno indiferentnost do spolne storitve.

3 RAZLIČNI MODELI POJASNJEVANJA PROSTITUCIJE

Mojca Pajnik (2008) navaja štiri modele pojasnjevanja prostitucije. Prvi model pravi, da ženske prihajajo v prostitucijo iz neurejenih družinskih razmer, da so njihovi starši neizobraženi ter da imajo nizke moralne vrednote. Neprimerno psihološko ozračje v družini naj bi pri ženskah povzročalo slaboumnost. Dekleta naj bi se, po teh razlagah, s prostitucijo ukvarjala zaradi travm v zgodnjem otroštvu, psihopatoloških osebnostnih značilnosti, psihonevrotičnih potreb, osebnostne nestabilnosti in zato, ker si ne morejo predstavljati, da bi lahko živela drugače (Pajnik 2008).

Drugi model pravi, da je prostitucija posledica socialne segregacije in izključevanja žensk iz socialnih razmerij in sistemov. Prostitutke se, zaradi družbenega determinizma, niso uspele vključiti v normalna družbena razmerja, opredeljena z družinskim in delovnim okoljem. Ta model na prostitucijo gleda kot na kriminalno subkulturo in kot nasprotje normalnim družbenim razmeram (Pajnik 2008).

Pri tretjem modelu pride do obrata v tematiziranju prostitucije. Ta model namreč v ospredje postavi pojasnjevanje ekonomskih razmer in socialnega okolja, ki ženskam ponuja premalo možnosti. V tem kontekstu prostitucija pomeni edino alternativo, možnost za preživetje ali izboljšanje ekonomskega položaja. Model v ospredje postavlja vprašanje, koliko gre pri prostituciji za odločitev in koliko za povezavo z ekonomskimi, socialnimi in drugimi družbenimi okoliščinami. S tem modelom so prostitucijo začeli legatimizirati in priznavati kot delo, podobnim drugim oblikam plačanega dela (Pajnik 2008).

Četrty model vidi prostitucijo kot manifestacijo patriarhalnega nadzora nad žensko seksualnostjo in kot posledico prevlade in nasilja moških nad ženskami. Ta model prevzema načelo viktimizacije in prostitutko vedno vidi kot žrtev, zapostavlja pa možnost, da temu ni tako (Phoenix v Pajnik 2008).

Nekateri avtorji vidijo prostitucijo kot pojav, ki je za družbo funkcionalen in v njej igra pozitivno vlogo. Stallberg (v Zaviršek 1994), na primer, govori o treh socialnih vlogah prostitucije: (1) je povezana z obstojem zakonske zveze in deluje v vlogi njene stabilizacije in ohranjanja, (2) kot oblika odklonskega vedenja omogoča lažje razločevanje med družbeno sprejetim moralnim in nemoralnim vedenjem, (3) ima ekonomsko vlogo in lahko predstavlja vir preživetja za mnoge ženske in parazitski sloj zvodnikov in zlasti v neevropskih državah pogosto predstavlja vir preživetja primarnih družin prostitutk in velikega števila otrok (Stallberg v Zaviršek 1994).

3.1 Prostitucija kot seksualno delo

Da bi prostitucijo obravnavali kot seksualno delo, prostitutke_e pa kot seksualne delavke_ce, si prizadevajo zagovornice_ki pravic prostitutk_ov, nekatere perspektive v feminizmu, organizacije prostitutk_ov, sindikati, o tem pa pišejo tudi v razpravah, ki prostitucijo obravnavajo v kontekstu človekovih pravic in v obravnavah o prostituciji kot aktivni seksualnosti (Pajnik 2008). Slednje na prostitucijo gledajo kot na prakso “ki subvertira kulturne vzorce in omejeno pojmovanje seksualnosti” (Pajnik 2008, 55). V okviru seksualnega dela se prostitucijo obravnava tudi kot emancipatorično prakso ali prakso opolnomočenja žensk (Blume v Pajnik 2008). Pogled na prostitucijo kot seksualno delo opozarja na to, da bi prostitutke_i morali pri opravljanju dela uživati socialne in zdravstvene pravice (Pajnik 2008). Opozarja tudi na to, da prostitucija, sama po sebi, ni nujno kršitev pravic in nasilje. Zato ne smemo obsojati prostitucije kot take, temveč okoliščine v katerih poteka. Te pa so “poselidica restriktivnih pravnih ukrepov in stigmatiziranja, ki se danes kaže v različici moralizma, kot ga poznamo iz 18. in 19. stoletja” (Pajnik 2008).

4 UDELEŽENCI V PROSTITUCIJI

Prostitucijo v osnovi tvorita dva elementa in sicer prostitut_ka ter klient_ka, njun odnos pa ima ekonomske temelje, ki predpostavljajo, da prostitucija obstaja, ker obstaja povpraševanje zanjo (Jelančič 2006). Včasih se tema dvema elementoma pridruži še tretji element. To so ljudje, ki sodelujejo pri organizaciji prostitucije in/ali se z njo okoriščajo. Gre za zvodnice_ke, v zadnjem času pa tudi za trgovce z ljudmi, če so njihove žrtve namenjene prostituciji (Popov 2008).

4.1 Prostitutke

Dekleta prihajajo v prostitucijo iz zelo različnih okolij in iz zelo različnih vzrokov. Največkrat se dekleta (predvsem iz najrevnejših držav) prostituirajo za to, da si zagotovijo sredstva za preživetje. Drugi vzroki za ukvarjanje s prostitucije so še beg pred nasiljem v družini ali partnerskim nasiljem, beg iz revščine, beg iz okolja, ki ne ponuja nobenih možnosti, beg pred slabim delom ali izkoriščevalskim delodajalcem, želja po materialni stabilnosti, zasebnosti in samostojnosti. Vse pogostejši so primeri, ko se dekleta prostituirajo za nek nadstandard, majhno število deklet pa se prostituira za uresničevanje nekih seksualnih fantazij (Popov 2008).

Sarah Broomberg upoštevajoč vzroke za vstop v prostitucijo, dekleta razdeli v devet kategorij. (1) Dekleta, ki so zabredla v revščino in se je s pomočjo prostitucije želijo otresti. (2) Dekleta, ki so se rodila v družine z dolgo zgodovino revščine in pomanjkanja izobrazbe. (3) Dekleta, ki so bila ugrabljena in/ali prisiljena v prostitucijo. (4) Dekleta, ki se sama odločijo za prostitucijo zaradi svojih značajskih lastnosti in/ali zaradi intimne povezave z izkoriščevalski. Taka dekleta navadno precenjujejo svoje intelektualne sposobnosti in lahko končajo kot žrtve trgovine z ljudmi ali pa delajo za izkoriščevalske zvodnike. (5) Dekleta, ki so bila v otroštvu distancirana od družine, ali pa so bila deležna premajhne pozornosti s strani staršev ali učiteljev in zato niso pridobila pomembnih socialnih informacij. Pri takih dekletih je tudi manj možnosti, da se bodo zoperstavila izkoriščevalskim zvodnikom. (6) Dekleta s fizičnimi ali mentalnimi težavami, ki se skušajo preko prostitucije produktivno vključiti v družbo. (7) Dekleta, ki jemljejo prostitucijo za nekaj naravnega, samoumevnega. To so dekleta, ki prihajajo iz družin, v katerih obstaja dolga tradicija prostitucije. (8) Dekleta, ki v

prostituciji vidijo priložnost za dober zaslužek. (9) Dekleta, ki se v prostitucijo podajo zaradi izziva ali iskanja lastnih meja (Broomberg 1997).

Zavirškova (1994) ugotavlja, da so prostitutke izjemno heterogena in težko dosegljiva družbena skupina, saj prihajajo iz vseh družbenih slojev in se, glede na vrsto prostitucije, ki jo opravljajo, razvrščajo v številne kategorije.

4.2 Klientke_i

Tudi klientke_i so, tako kot prostitutke_i izredno heterogena skupina in so pripadnice_ki različnih družbenih skupin. Popov (2008) zapiše, da je največji odstotek klientk_ov moškega spola, ter da je več poročenih, kot pa samskih.

Tako kot so med seboj različni klientke_i, so različni tudi njihovi razlogi za obiskovanje prostitutk_ov. Ti so lahko povezani z iskanje emocionalne intime, s samo naravo srečanja, ki naj bi bilo prepovedano, z zanimanje za vrste spolnosti ali fetiša, ki se jih pri običajnem razmerju ne da zadovoljiti, z definiranje seksa kot blaga in s pomanjkanje interesa oziroma dostopa do konvencionalnih razmerij (Monto 2000).

Sven-Axel Mansson (v Popov 2008) moške kliente, po razlogih za obiskovanje prostitutk, razvrsti v pet skupin, ki jim kasneje doda še tri. (1) Moški, ki imajo razmerje, vendar si želijo nekaj drugačnega, oziroma si želijo popestritve. Pri tej skupini gre za moške, ki so nezadovoljni s svojim spolnim življenjem, ker imajo določene fantazije, ki si jih ne upajo predstaviti svojim partnericam. (2) Moški, ki imajo težave v stikih z ženskami. To so moški, ki do spolnosti ne morejo priti drugače kot s plačevanjem. Te težave so lahko posledica pretiranega sramu, strahu, starosti in fizičnih ali mentalnih motenj. V to skupino se prištevajo tudi moški, ki mislijo, da s plačevanjem spolnih storitev vzpostavljajo nadzor nad ženskami. (3) Moški, ki zlorablajo seks za kanalizacijo določenih čustev in ravnanj. (4) Zgube (luzerji). To so moški, ki se ne znajdejo v odnosu do žensk, se počutijo podrejeni ženskam oziroma so močno frustrirani. (5) Goslači. To so običajno mlajši moški, ki jih razganjajo hormoni in niso sposobni resnega razmerja. Njihov pogled na spolnost je definiran skozi pornografijo in nasilje. (6) Radovedneži. To so moški, ki jih preprosto zanima, kakšna je izkušnja spolnega odnosa s prostitutko. (7) Mači, samoljubni perverzneži. To so moški, ki kupovanje storitev prostitutk razumejo kot kupovanje njih samih. Mislijo, da če bodo plačali, lahko počnejo, kar

koli želijo. (8) Emancipirani moški. To so moški, ki v celoti spoštujejo žensko emancipacijo in nočejo nadlegovati svojih partneric, zato presežek svoje spolne sle potešijo pri prostitutki (Sven-Axel Mansson v Popov 2008).

Na to, ali se bo oseba odločila za obisk prostitutke_a lahko vpliva več različnih faktorjev. Monto med te prišteva dostopnost ponudbe, znanje o tem, kje jo najti, finance, stopnja tveganja okužbe s spolno prenosljivo boleznijo ali tega, da jih kdo odkrije ter enostavnost pri celotnem poteku (Monto 2000).

V razdelku o klientkah_ih bi bilo potrebno omeniti švedski model zakonskega urejanja prostitucije, ki kot edini na svetu kriminalizira povpraševanje, ponudbe pa ne. Zakon je bil sprejet leta 1999 in ustvarjalci so predvidevali, da "bodo zaradi kazenske grožnje stranke prenehale uporabljati prostitucijo in, da bodo prostitutke zaradi zmanjšanja števila strank opustile dejavnost /.../" (Pajnik 2008, 52). To se ni zgodilo, zakon pa je dosegel le to, da se je prostitucija umaknila na skrito, ter da prostitutke_i in zvodnice_ki za anonimnost klientk_ov skrbijo še bolj, kot pred sprejetjem zakona. Ta je prinesel vrsto negativnih posledic predvsem za prostitutke_e (Popov 2008).

4.3 Zvodnice_ki

Za zvodnice_ke, prav tako kot za ponudnice_ke in klientke_e velja, da so skrita skupina in da je njihovih profilov, značilnosti, načinov dela in okoliščin, ki so jih pripeljale v prostitucijo, toliko kot njih samih. V prostitucijo večinoma vstopajo izključno zaradi denarja. Zaslužki so namreč veliki, tveganja pa majhna (Popov 2008). Kljub temu, da je zvodništvo tako ali drugače kriminalizirano v vseh državah sveta, Popov (2008) poudarja, da so le redke_i zvodnice_ki deležne_i kazenskega pregona. Zelo malo zvodnic_kov konča pred sodiščem, še manj jih je obsojenih, skoraj noben_a pa ni obsojen_a na resno zaporno kazen. Morda je eden od razlogov tudi ta, da v zakonodaji nobene od držav, ki imajo kakšen člen o prostituciji, ni mogoče najti definicije zvodništva. Opisanih je zgolj nekaj dejanj, ki bi jih lahko šteli pod zvodniška, pa še ta ne natančno (Popov 2008). Eno redkih definicij poda Donna M. Huges, ki zvodnico_ka definira takole:

Nekdo, ki ponuja in/ali je deležen dobička od prodaje in/ali zlorabe telesa druge osebe ali njegove seksualnosti, in sicer za seksualne namene ali izdelavo in/ali

prodajo posnetkov te osebe in je trgovec z ljudmi, pornografer, upravnik ali lastnik bordela, menedžer tretje strani, direktor za "talente", mamasan (Japonska), agent agencije za neveste po pošti ali agent za organizacijo seksualnega turizma (Huges v Popov 2008, 184).

Mnogi avtorji, zlasti abolicionistični, zvodnicam kom pripisujejo izključno negativno vlogo, predstavljajo jim sinonim za izkoriščevalce. Zvodnice ki naj bi bili namreč tiste i, ki ponudnice zapeljejo v prostitucijo, jih nadzorujejo, ustrahujejo in služijo na njihov račun. Pri tem pa gre pri tem le za delno resnico (Popov 2008). Zvodnice ki so si med seboj različni. Zvodnica k lahko prostitutki nudi oporo in varnost, skrbi za njene finance in ji nudi stanovanje ter kupuje obleke, gre torej za nekakšno sožitje med zvodnico kom in prostitutko (Good v Kanduč 1998).

5 ZAKONSKO UREJANJE PROSTITUCIJE

Prostitucija je bila že od svojih začetkov podvržena določenim pravilom in poskusom urejanja. Popov (2008) pravi, da je prava prostitucija nastala šele z obdobjem urbanizacije, prejšnje obdobje pa imenuje kar predprostitucijsko. Tudi v predprostitucijskem obdobju so obstajala neka pravila za regulacijo prostitucije, ta pa niso bila podana v obliki zakonov, temveč bolj v obliki običajev, šeg, navad, kulturnih vzorcev in podobno (Popov 2008).

Danes je prostitucija s strani države in njenih institucij podvržena različnim modelom zakonskega urejanja, ki se mu z drugimi besedami reče državni paternalizem. Paternalizem je vmešavanje v svobodo in avtonomijo človeka, ki se utemeljuje s tem, da gre za njegovo lastno dobrobit, srečo, potrebe, interese ali vrednote (Primorac 2002). Torej, da nekdo (v primeru državnega paternalizma država), bolje od posameznika ve, kaj je zanj dobro. S temi izgovori torej država moralno in zakonsko pritiska na prostitutke e, da bi jih odvrnila od njihovega početja.

Prva skupna značilnost zakonskega reguliranja prostitucije je ta, da ni nobena ureditev uspela dvigniti prostitutk ov z dna družbene lestvice, kjer se le te nahajajo še danes (Popov 2008). Druga skupna značilnost je ta, da še nobeni ureditvi ni uspelo prostitucije spraviti v zakonske okvire v celoti. Vedno je cvetela močna veja tajne in državi skrite prostitucije in tako je ostalo vse do danes (Popov 2008). Še ena skupna značilnost je, da se države niso nikoli

dosledno zavzemale za uveljavitev zakonov s tega področja. Zakonsko urejanje prostitucije je bilo namreč bolj namenjeno zaščiti državljanov, morale in ugleda države, kot pa urejanju statusa in varovanja prostitutk_ov (Popov 2008). Iz tega je posredno razvidna še ena skupna značilnost zakonskega urejanja, to je, da se zakonodaje vedno sklicujejo na skrb za javno zdravje, javni red ter naravne potrebe moških (Popov 2008). Izpostavil bi tudi dejstvo, da se prostitucijo vedno ureja preko kazenskih zakonikov, torej je del nje vedno, ne glede na model, kriminaliziran in izpostavljen kot zavržno dejanje. Na ta način se prostitucijo rine na obrobje družbe, med nezaželene pojave in se jo tudi moralno obsoja.

Primorac (2002) navede nekaj argumentov, ki se najpogosteje uporabljajo za moralno obsojanje prostitucije. “/.../ (1) venerične in druge bolezni (skupaj z aidsom); (2) neugodno, poniževalno, celo nasilno vedenje klientov; (3) izkoriščanje s strani madam in zvodnikov; (4) skrajno nizek družbeni položaj prostitutk ter prezir in izobčenje, ki so mu izpostavljene” (Primorac 2002, 117). Res je, da so navedene stvari pogosto resnične nevarnosti v prostituciji. Problem je v tem, da se te stvari ne bodo rešile s prepovedovanjem, sankcioniranjem ter obsojanjem prostitucije. Mnogo bolje bi se razrešile, če bi prostitucijo priznali kot delo, enakovredno z drugimi in bi se vsakega od teh problemov razrešilo posebej. Na primer; (1) problem veneričnih bolezni z rednimi zdravniškimi pregledi; (2) nasilno vedenje klientov z ustreznim posredovanjem policije in sankcijami, ali pa registrom nasilnih strank; (3) izkoriščanje s prepovedjo, omejevanjem ali pa ustreznim nadzorom zvodništva; (4) nizek družbeni položaj, prezir in izobčenje pa z zmanjševanjem stigme povezane s prostitucijo in osveščanjem javnosti.

Modeli zakonskega urejanja prostitucije so med seboj različni, nekateri dopuščajo več, nekateri manj. Pravzaprav bi bilo bolje reči, da nekateri prepovedujejo več, nekateri manj. Vendar pa so vsi do določene meje prohibicionistični.

/.../ predvsem zato, ker nekatere udeležence ali posamezna dejanja izrecno kriminalizirajo /.../ Prohibicionizem je sicer bolj ali manj posledica obstoja moralnega elementa v besedilih zakonodaj nekaterih držav, kot denimo nemoralno delo, delo, ki je v nasprotju z javno spodobnostjo, socialno neželeni pojav in podobno (Popov 2008, 113).

Do prostitucije se torej vedno pristopa kot do nečesa nemoralnega, do nečesa, kar bi bilo treba omejiti, skriti in (v večji ali manjši meri) kazensko preganjati. Veliko boljše bi bilo, da bi se jo dojemalo kot delo in tudi urejalo na ta način.

6 PROSTITUCIJA V SLOVENIJI

Do osamosvojitve v Sloveniji praktično ni bilo javne razprave o prostituciji, ta pa je bila navzoča samo v črnih kronikah. Bila je nedovoljena in razglašena za nekaj, kar naj bi socialistična družba presegla (Popov 2008). Kljub temu pa je veljala visoka stopnja družbene tolerance in zatiskanja oči pred resnico. Veliko je bilo tudi hipokrizije in paternalizma (Popov 2008). Po osamosvojitvi se je začelo razpravljati o tem, da bi bilo pogled na prostitucijo smiselno liberalizirati, vendar do bistvenih sprememb na tem področju ni prišlo. Prostitucija je praktično do danes ostala na enaki stopnji stigmatizacije, kot je bila pred osamosvojitvijo (Popov 2008). Ljudje so torej gledali stran in se s prostitucijo niso preveč obremenjevali, ta pa je šla naprej po svoje. Kljub temu pa se je nekakšen premik vendarle zgodil. Prostitucija je postala javna, oglaševanje spolnih storitev pa je prodrlo v številne medije. Vse skupaj je potekalo po načelu prostega trga. Trg je tisti, ki uravnava dogajanje v prostituciji, represivni organi pa izvajajo le popravke (Popov 2008). Popov (2008) zapiše, da imamo v Sloveniji, tako kot drugod po svetu privrženke_ ce vseh modelov obravnave prostitucije:

Imamo abolicionistke in abolicioniste, protekcionistke in protekcioniste, reglementaristke in reglementariste. Imamo privrženke in privržence dekriminalizacije in legalizacije. Imamo moralistke in moraliste vseh smeri in inačic, imamo feministke in feministe vseh smeri in inačic, imamo ekskluzivistke in ekskluziviste vseh smeri in inačic ... (Popov 2008, 90).

V Sloveniji se po ocenah policije s prostitucijo ukvarja okrog 1400 prostitutk_ov, ker pa gre pri tem za zelo skrito populacijo se na upravi kriminalistične policije strinjajo, da so številke višje in bolj podobne tistim, ki se pojavljajo v medijih, to pa je okoli 3000 prostitutk_ov (Šori 2005). Pri tem ne gre za zanesljive podatke, saj se o številkah lahko le ugiba. Na generalni policijski upravi pravijo, da je, odkar je prostitucija v Sloveniji dekriminalizirana in odkar ni več uradnih policijskih podatkov o številu oseb, ki se prostituirajo, nemogoče ugotoviti, koliko ljudi se pri nas ukvarja s to dejavnostjo (Modic 2004).

Sicer pa je prostitucija v Sloveniji precej razpršena. Večina nočnih lokalov, ki se s prostitucijo ukvarja se nahaja izven urbanih predelov, zato le ta ni tako izrazito urbana kot nekoč. Razpršena je na mikro nivoju mest, pa tudi na makro nivoju države (Šori 2005). Je pa prostitucija v Sloveniji dobro organizirana in se skoraj izključno dogaja indoor, v stanovanjih in namenskih prostorih, ne pa na ulicah. Zaradi tega ne sproža večjih konfliktov ali nevšečnosti v okolici (Šori 2005). Tako njena organiziranost, kot tudi nekonfliktnost, pa sta lahko dvorezna meča.

Prav nekonfliktnost je mogoče eden od razlogov, da v Sloveniji primankuje javne razprave na temo prostitucije. Problematika le te se javno namreč izpostavi samo ob določenih ekscesih, aferah, odmevnih dogodkih, ko se neposredno ali pa posredno navezuje na okolico. Res je, da je v takih razpravah prostitucija velikokrat prikazana skozi prizmo predsodkov in stereotipov, ter precej negativno, vendar pa se vsaj izpostavlja debata okoli nje.

Organiziranost je dobra, če dekletom koristi in jim olajša delo. Problem pa organizacija predstavlja takrat, ko gre za organiziranost kriminalnih združb, za izkoriščanje deklet in okoriščanje z njihovim zaslužkom. Pri tem se lahko že nekoliko navežemo na problematiko legalizacije. Če bi bila prostitucija priznana, legalizirana ter obravnavana kot posel in da bi na ta način do nje pristopala tudi država, bi se zmanjšalo izkoriščanje in zlorabe. Ob tem pa bi lahko prostitucija ponudila tudi določeno število novih delovnih mest in to ne le za tiste, ki bi nudili spolne usluge.

6.1 Različni nivoji in pojavne oblike prostitucije pri nas

Iztok Šori (2005) pravi, da lahko govorimo o različnih nivojih prostitucije. Pri določitvi teh nivojev upošteva kriterije kot so ugled, stil, način in okolje dela, zaslužek, vložek, stopnja zaščite in izpostavljenost nasilju in kriminalu. Na podlagi teh kriterijev ulično prostitucijo označi kot stratifikacijsko dno prostitucije, saj naj bi bila najbolj izpostavljena nasilju, kriminalu in tudi pregonu s strani policije. Če pa se pomikamo navzgor, proti vrhu te stratifikacijske lestvice, opazimo porast vloženega kapitala, višjo stopnjo organiziranosti in trženja ter višje zaslužki (Šori 2005). Stanovanjska prostitucija lahko med temi nivoji variira, vendar se, v večini primerov, nahaja bolj proti vrhu statifikacijske lestvice. Vertikalna gibljivost med različnimi nivoji prostitucije je izredno manjha, če pa se že pojavi, je večja možnost prehoda od zgoraj navzdol, kot pa obratno (Šori 2005).

Zeković (v Jelančič 2006) prostitucijo razdelili v tri nivoje; prostitucija visoke, srednje in nizke ravni. Prostitucijo visoke ravni izvajajo večinoma slovenska dekleta v lastni režiji, v okviru stanovanjske prostitucije ali pa preko agencijske ponudbe. Prostitucijo srednje ravni naj bi, po večini izvajala dekleta iz vzhodne Evrope in iz držav bivše Jugoslavije. Pri nas naj bi se dogajala v masažnih salonih in nočnih lokalih. Prostitucijo nizke ravni pa predstavlja ulična prostitucija, ki v Sloveniji praktično ni prisotna (Jelančič 2006).

Sicer pa v Sloveniji poznamo več različnih vrst, oziroma pojavnih oblik prostitucije. Iztok Šori (2005) navaja osem različnih vrst in sicer (1) ulično prostitucijo, (2) stanovanjsko prostitucijo, (3) prostitucijo v masažnih salonih, (4) hotelsko prostitucijo, (5) bordele, (6) prostitucijo po nočnih lokalih, (7) agencijsko ponudbo ter (8) spremljevalne servise. V Sloveniji prevladuje ženska heteroseksualna prostitucija (Šori 2005). Policija in društvo ključ ocenjujeta, da je stanovanjska prostitucija po številu oseb, ki prodajajo spolne usluge, najbolj razširjena oblika prostitucije v Sloveniji (Šori 2005). Stanovanjska prostitucija, vrsta prostitucije, ki jo bomo obravnavali v raziskovalnem delu torej ni le najbolj razširjena, pač pa tudi ena najbolj organiziranih oblik prostitucije pri nas.

6.2 Stanovanjska prostitucija v Sloveniji

Pri tej obliki gre za to, da oseba nudi spolne usluge v privatnem stanovanju. Oseba lahko dela od doma, lahko dela v zvodniškem stanovanju ali pa v stanovanju, ki so si ga večje število oseb najame prav za potrebe opravljanja spolnih uslug. Iztok Šori (2005) kot prednosti te oblike prostitucije navaja možnost dela na domu, večji občutek varnosti ter dobre higienske in zdravstvene pogoje. “Konkurenca pri tej obliki je v Sloveniji velika, večinsko pa velja, da imajo spolne usluge znotraj nje najnižjo ceno. To ne preseneča, saj je vanjo vključeno največje število prostitutk in prostitutov, kar se da razložiti z nezapletenim navezovanjem stikov s strankami” (Šori 2005, 64-65). Glede na to, da se v večini primerov prostitutke_i za srečanja dogovarjajo po telefonu se jim v pogovornem jeziku reče kar “mobi prostitutke_i” (Šori 2005). Tudi v angleškem jeziku za stanovanjske prostitutke oziroma prostitute obstaja podoben izraz “call girls” oziroma “call boys”.

Pri društvu Ključ in pri policiji opozarjajo, da je v okviru stanovanjske prostitucije opazen porast zvodništva in organiziranega kriminala (Šori 2005). Pri tem Šori poudarja, da je “Predstava o neodvisnih prostitutkah, ki se preko mobilnih telefonov dogovarjajo s strankami in v svojih stanovanjih služijo denar le zase, /.../ velikokrat bolj iluzija kot resničnost” (Šori 2005, 65). Vedno več je primerov, ko dekleta, pod pretvezo, da so klienti, obiščejo zvodniki in jih skušajo z nasiljem, posiljevanjem in grožnjami prisiliti, da bi delala zanje (Šori 2005). Po drugi strani pa je res tudi to, da se je z dekriminalizacijo in razvojem oglaševanja na spletu vloga zvodnikov pri iskanju strank drastično razvrednotila (Lukič 2015). Pri zvodništvu pa ne gre vedno za prisilo in izkoriščanje. Popov zapiše, da ga je slovenska prostitutka opozorila na obstoj dveh kategorij zvodnikov, dobrih in slabih. “Dobri so spoštljivi, vljudni, razumevajoči, niso lakomni na denar, saj vzamejo prostitutkam in prostitutom največ 30 odstotkov dohodka, jih varujejo, jim priskrbijo stranke, skratka, so razumni in človeški. Slabi pa so tisti, ki so grobi, vulgarni, lakomni, nasilni, izkoriščevalski, brezsrčni in tako naprej.” (Popov 2008, 182).

6.3 Zakonsko urejanje prostitucije v Sloveniji - od klasične reglementacije do popolne abolicije

V Sloveniji je v začetku 20. stoletja veljal model klasične reglementacije, ki je temeljil na avstroogrskem paragrafu iz leta 1852. Ta je prostitucijo uvrstil v kazenski zakonik kot “obrtniško nečistovanje” in jo razglasil za kaznivo dejanje (Cvelfar 1994). Na slovenskem je paragraf o regulaciji prostitucije najprej dobilo Celje in sicer leta 1895, nato pa še Ljubljana in sicer leta 1905, za urejanje prostitucije pa je skrbela npravstvena policija (Popov 2008). Navod, kako nadzorovati prostitucijo v Ljubljani je poleg vpisa prostitutk v policijski register odredil še zdravniške preglede, ki so jih prostitutke morale opravljati dvakrat tedensko, vpisovali pa so jih v posebne zdravniške knjižice, brez katerih prostitutke niso smele delati (Kavčič in Vodopivec v Pajnik 2008). Prostitucija je bila dovoljena v zasebnih stanovanjih in javnih hišah, vendar prostitutke niso smele bivati v bližini šol, cerkev in mesnih uradov, niso smele obiskovati gostiln, kavarn, lokalov, gledaliških in koncertnih predstav ter se zadrževati v mestu po 23. uri, prepovedano pa je bilo tudi “izzivalno vedenje” na javnih krajih in namigovanje moškimi (Pajnik 2008). To obdobje je trajalo do uvedbe zdravstvenega zakona leta 1934, javne hiše so delovale tudi za časa druge svetovne vojne (Popov 2008). Po letu 1945 so bile javne hiše zaprte, prostitucija pa razglašena za neko družbeno anomalijo, ki jo

bo socializem presegel. Od tega leta naprej je bila prostitucija umaknjena v podzemlje, o njej se ni govorilo in tudi zakoni je niso urejali (Popov 2008).

Danes je v Slovenski zakonodaji prostitucija navzoča izključno v Kazenskem zakoniku. V tem ji je namenjen 185. člen, ki govori o zlorabi prostitucije. Člen ima tri odstavke. V prvem odstavku je zapisano: "Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe ali kdor s silo, grožnjo ali preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let" (KZ-1-UPB2, 2012). Drugi odstavek govori o istih dejanjih, le če so storjena proti mladoletni osebi, kazen pa se v tem primeru poveča na od enega do desetih let zavora. Tretji odstavek pa spet govori o istih dejanjih, le v primeru, ko so ta storjena proti več osebam ali v okviru hudodelske združbe. V tem primeru je kazen še višja, in sicer od enega do dvajsetih let zavora (KZ-1-UPB2, 2012).

O prostituciji pa govorijo tudi 101., 102. in 113. člen. Prvi od navedenih v okviru hudodelstva zoper človeštvu, drugi v okviru vojnega hudodelstva, tretji pa v okviru trgovine z ljudmi (Žiberna 2015).

Za Slovenijo velja, da je prostitucija dovoljena (kazniva je le zloraba prostitucije), ni pa zakonsko regulirana, tako kot na primer na Nizozemskem, kjer imajo regulatorni model. Slovenijo lahko uvrščamo med abolicionistične modele obravnave prostitucije. Natančneje, v Sloveniji velja model popolne abolicije, z drugimi besedami dekriminalizacije (Žiberna 2005). Za ta model je značilno, da na prostitucijo ne gleda kot na kaznivo dejanje ali prekršek, kljub temu pa se zavzema, da bi bila dejanja povezana z organiziranjem in zlorabo kazensko preganjana (Žiberna 2005).

Prvi predlog zakona o legalizaciji prostitucije pri nas je nastal leta 1996, vendar zaradi nenaklonjenosti javnosti v državni zbor ni bil nikoli vložen. Dekriminalizacija je bila v Sloveniji dosežena leta 2001, s črtanjem člena, ki prepoveduje vdajanje v prostitucijo, oziroma ga obravnava kot prekršek (Pajnik 2008). To je bila peta točka 10. člena, ki z zaporom do šestdeset dni kaznuje osebo, ki se vdaja prostituciji, pri tem sodeluje, jo dovoljuje ali podpira (Žiberna 2008). Sprememba zakona je začela veljati leta 2003 in od takrat naprej se nudenje spolnih uslug ne preganja, niti kako drugače sankcionira. Prostitucija postane prekršek zgolj takrat, ko oseba, na neprimeren način ponuja spolne usluge na javnem mestu in s tem moti okolico (Leskovšek v Žiberna 2008). S tem je bil dosežen nek napredek,

saj prostitucije kot take ni bilo več možno kazensko preganjati. “Situacija se je za prostitutke_e izboljšala zgolj v kontekstu, da lahko prijavijo kršitve zoper njih, saj sami niso več v kazenskem prekršku” (Cirman 2010). Še vedno pa ni prišlo do zakonskega urejanja prostitucije izven kazenske zakonodaje. Še vedno država ne more pobirati davkov, prostitutke_i pa ne morejo koristiti zdravstvenega in socialnega zavarovanja, niso deležni nobenih nadomestil in ne morejo prejemati pokojnine. Če bi se te zadeve zakonsko uredile, bi v Sloveniji lahko govorili o legalizaciji prostitucije.

7 EMPIRIČNI DEL

Cilj mojega raziskovalnega dela bo ugotoviti, kako je stanovanjska prostitucija organizirana, kako poteka in kaj za dekleta, ki se z njo ukvarjajo, predstavlja. Ob tem bom stanovanjsko prostitucijo skušal umestiti v stratifikacijsko lestvico različnih nivojev prostitucije.

7.1 Metodologija

Raziskovalno delo sem zastavil kot študijo primera stanovanja, v katerem se izvajajo spolne storitve. Za raziskovalno delo sem izbral metodo spraševanja. Natančneje, opravil sem nestrukturirane intervjuje oziroma neformalne pogovore po tematskih sklopih. Tematski sklopi s pomožnimi usmerjevalnimi vprašanji se nahajajo v prilogi. Pogovore sem izvedel v dveh delih in sicer 5. in 9. aprila 2016 v Ljubljani. Pri nestrukturiranih, oziroma delno strukturiranih intervijujih sta spraševalec in vprašani “v neposrednem stiku iz oči v oči, tako da lahko v največji možni meri odkrijeta nesporazume v komuniciranju in se sporazumeta o pomenu sporočil” (Mesec 1998, 80). Za tak pristop sem se odločil zaradi narave preučevanega področja. Gre namreč za izjemno delikatno temo, tako da si dekleta želijo ostati popolnoma anonimna. V moj obisk in pogovor z mano so privolila zato, ker osebno poznam eno izmed njih in jim je ona jamčila za mojo diskretnost. Večina zavrača snemanje, pa tudi sicer so nekatera dekleta zadržana, ko pride do podajanja določenih informacij. Tako se veliko več informacij da pridobiti skozi neformalni pogovor, ko med sebe in dekleta ne postavljaš diktafonov, ali pa se od njih distanciraš z intervjuji ali vprašalniki. Dekletom se na ta način bolj približaš in se ti zato hitreje odprejo.

S tematskimi sklopi si zagotovimo, da dobimo vse informacije, ki jih potrebujemo, ker pa gre za neformalni intervju oziroma pogovor, pridobimo še nove informacije, ki jih sicer ne bi. Dobra stran je tudi ta, da imajo dekleta možnost, da sama izpostavijo, kar se jim zdi pomembno. Darja Zaviršek opozarja, da je pogled na prostitucijo pogosto “brezoseben in vojerističen, zato obide tisto, kar imajo povedati prizadete same, kakor da prav ženska, ki se ukvarja s prostitucijo, ne more, ne zna ali celo nima pravice ničesar povedati o sebi” (Zaviršek 1994, 117). Zato se mi zdi še posebej pomembno, da dekletom damo glas. Poudaril bi še to, da so izsledki mešanica lastnih izkušenj deklet in izkušenj drugih deklet, ki jih posredno oziroma neposredno poznajo in vedo za njihove zgodbe. Tako dobimo še širšo sliko dogajanja.

Za analizo sem uporabil postopek odprtega kodiranja. Pri tem gre za tri različne postopke. Gre za pripisovanje pojmov empiričnim opisom, združevanje sorodnih pojmov v kategorije ter analizo značilnosti pojmov in kategorij (Mesec 2008). Pri tem bi rad poudaril, da sem kot kategorije uporabil tematske sklope, ki sem si jih zastavil že pred izvedbo pogovorov. Edina razlika je ta, da sem dva tematska sklopa (“dobre strani prostitucije kot poklica” ter “slabe strani prostitucije kot poklica”) kasneje združil v enega.

V raziskavi so sodelovala štiri dekleta stara 25, 29, 42 in 54 let. Njihova povprečna starost je torej 37,5 let. Dve prihajata iz večjih mest, dve pa iz manjših mest, trenutno pa vse štiri prebivajo v Ljubljani. Dve dekleti imata zaključeno osnovno šolo, ena višjo šolo, ena pa je študentka. Dve dekleti imata po enega otroka, dve pa sta brez otrok. Trenutno je le eno dekle v partnerski zvezi. Zaradi zagotavljanja anonimnosti so vsa imena izmišljena. Prav zaradi višje stopnje anonimnosti, sem se odločil tudi to, da citate deklet v končni obliki diplomskega dela zapišem v knjižnem jeziku. Način njihovega izražanja namreč za raziskavo ni bistvenega pomena, s pretvorbo v knjižni jezik pa ne izgubimo ničesar.

Pri empiričnem delu je šlo za kvalitativno analizo, ki jo sestavljajo besedni opisi ali pripovedi, gradivo pa je obdelano na besedni način, brez uporabe merskih postopkov (Mesec 2008). Glede na to, da gre za študijo primera, sem z empirijo predstavil konkretno vrsto prostitucije, nato pa jo, s pomočjo teorije smiselno umestil v širši okvir prostitucije.

7.2 Predstavitev in interpretacija rezultatov

Izsledke raziskovalnega dela bom predstavil posamično po tematskih sklopih, ki sem jih raziskoval. Opozoril bi na to, da sem izraza klient in zvodnik v empiričnem delu zapisoval izključno v moškem spolu, saj gre pri dekletih s katerimi sem govoril izključno za moške kliente in zvodnike.

7.2.1 Zvodništvo

Po pripovedovanju deklet je zvodništvo v Sloveniji še vedno razširjeno. Kljub temu pa ima izkušnje z zvodniki le ena od respondentk. Preden je odšla na svoje je zamenjala tri zvodnike. Pravi, da ima z njimi dobre izkušnje in da noben od njih ni bil do nje nasilen. Prav tako nobeno od deklet ne ve za noben drug konkreten primer, ko bi bil zvodnik nasilen. Kot razlog za to navajajo zavedanje deklet, da prostitucija v Sloveniji ni kaznivo dejanje, medtem ko zvodništvo oziroma posredovanje pri prostituciji je. Ob tem izpostavljajo, da se nasilje zvodnikov nad dekleti seveda dogaja, vendar večinoma v primerih, ko gre za tujke, ki tega zavedanja nimajo. Poleg tega so bolj dovzetne za grožnje, ne zaupajo policiji, zvodniki pa jim lahko poberejo potne liste in jih izsiljujejo.

Tudi zvodniki se bojijo. Mogoče so nasilni s tujkami, ker jim lahko poberejo potne liste in jim grozijo, one pa ne vedo čisto dobro, kako vse skupaj poteka. Me pa vemo, da prostitucija ni prepovedana, zvodništvo pa je, tako, da se da zvodnika kadarkoli prijaviti. Oni nočejo imeti problemov, potem raje pustijo punco da gre (Petra 2016).

Naloga zvodnika je, da dekleta oglašuje in jim zagotovi prostor za delo ter telefone. Ostale stvari opravijo dekleta sama. Javljajo se na telefone, se dogovarjajo s klienti in opravljajo svoje storitve. Tudi za svojo varnost skrbijo sama. Nekateri zvodniki imajo v lasti več stanovanj, tudi v različnih krajih po Sloveniji in dekleta lahko pošilja delat tudi drugam. Eden od zvodnikov, pri katerem je delala moja sogovornica, je imel v lasti eno stanovanje v Ljubljani in eno v drugem večjem mestu v Sloveniji, tako da je dekle hodilo delat tudi tja. To ji je ustrezalo, saj pravi, da je tam imela več strank in je posledično več zaslužila. Količina denarja, ki ga zvodniki poberejo dekletom, ter načini, na katere dostopajo do tega, so različni. Dekle mi je predstavilo tri različne načine obračunavanja. (1) Zvodnik od dekleta vzame dvajset evrov na stranko. (2) Zvodnik, ne glede na število strank, od dekleta vzame šestdeset

evrov na izmeno, ta pa traja po osem ur. (3) Zvodnik pri prvi stranki v dnevnu vzame trideset evrov, pri drugi dvajset, pri ostalih pa vse ostane dekletu. Kljub temu, da dekleta z zvodniki nima slabih izkušenj, bi vsaki novinki priporočilo, da gre na svoje, saj je tako lahko sama svoj šef, sama se lahko odloča, kdaj bo delala, način dela je bolj sproščen, hkrati pa ji ostane tudi ves zaslužek.

7.2.2 Začetki

Dekleta so se s prostitucijo začela ukvarjati iz različnih vzrokov. Dve od štirih deklet sta začeli zaradi gmotne stiske. Ena je streho nad glavo izgubila zaradi drog, ena pa po rojstvu otroka in razhodu s partnerjem, zaradi konfliktov s sorodniki. Eno dekleta je začelo zaradi nadstandarda, ki si ga, zaradi slabo plačane službe ni moglo pivoščiti, eno pa čisto po naključju. Na spletnih zmenkarijah ji je nekdo ponudil plačilo za spolne usluge in ko je videla, da s tem lahko dobro zasluži se je odločila, da bo to dejavnost začela opravljati redno.

Bila sem čisto na koncu. Brez denarja in brez strehe nad glavo. Nisem vedela, kaj naj naredim, samo jokala sem. Ko sem začela delat, sem pa v štirinajstih dneh zaslužila dovolj za najemnino, varščino, hrano, pa še mi je ostalo za dvd predvajalnik, mikrovalovko in radio (Petra 2016).

Rada imam lepe stvari. Lepa oblačila, potovanja, dobre avtomobile. Če bi imela običajno službo, bi garala in garala, pa še vedno ne vem, če bi si lahko privoščila toliko. S prostitucijo si to lahko privoščim. Nekateri punce si dobijo bogatega moškega, ki jih zalaga, financira, jaz pa nočem biti odvisna od moškega in si te zadeve hočem kupiti sama (Helena 2016).

Tudi načini, na katere so dekleta začela so bili različni. Eno od deklet je začelo pri zvodniku, eno preko spletnih zmenkarij, dve pa preko prijateljice, znanke, ki se je s prostitucijo že ukvarjala. Tri od štirih deklet je v prostitucijo uvedla druga oseba. Ena je začela pri zvodniku in v povezavi s tem povedala, da je tako najlažje. Vse, kar dekleta potrebuje, je erotično spodnje perilo, ostalo priskrbi zvodnik. Na tak način se dekleta uvede v svet prostitucije. Vidi, kaj za opravljanje svoje storitve potrebuje in kako to delo poteka. Na ta način se kasneje lažje osamosvoji in lahko pri vstopu v prostitucijo pomaga drugim dekletom. Na tak način sta bili, kot sem omenil že zgoraj, uvedeni dve dekleti. Izkušena prijateljica, znanca jima je povedala,

da najprej potrebujeta službeni mobilni telefon ter prostor, kjer bosta delali, nato pa se lahko začneta oglaševati. Četrto dekle pa je, kot sem že omenil, začelo preko spletnih portalov namenjenih zmenkarijam. Sprva je bila le občasna prostitutka in se je s klienti dobivala zunaj, pri njih, ali pa v avtomobilu. Kasneje je začela delati doma, vendar je zaradi želje po razmejevanju dela in zasebnega življenja kmalu poiskala stanovanje, kjer je lahko le delala. Tu je prišla v stik z drugimi dekleti in na ta način začela do dela pristopati bolj organizirano.

7.2.3 Prostorsko

Ker gre za stanovanjsko prostitucijo je jasno, da dekleta delajo v stanovanjih. Dekle si prostor za delo lahko zagotovi na različne načine. Lahko začne delati pri zvodniku, lahko si sama najame stanovanje, kjer živi in dela, lahko pa opravlja delo v stanovanju drugega dekleta. Ena od mojih respondentk je začela delati v stanovanju pri zvodniku, ena je začela na terenu in nato v stanovanju, kjer je delalo več deklet, dve pa sta že takoj začeli delat v stanovanju z ostalimi dekleti. Pri tem je ena prej delala v drugem stanovanju, ena pa že od začetka v tem. Če več deklet dela v enem stanovanju se lahko dogovorijo za plačevanje dnevnic, nekaj deset evrov na dan, lahko pa se dogovorijo tako, da si delijo stroške oziroma najemnino. Tako je tudi v primeru stanovanja, v katerem sem opravljal raziskovalno delo.

7.2.4 Oglaševanje

Dekleta pravijo, da je oglas prvi stik s klientom. Že v oglasu morajo, tako z besedilom kot s slikovnim materialom, ustvarjati neko fantazijo, ki bo pritegnila čim večje število klientov. Ker so profili klientov tako zelo različni, morajo dekleta pri oglaševanju to upoštevati. Najbolje je oglaševati na čim več mestih in preko čim večjega števila različnih medijev. Nekateri klienti ponudbo iščejo preko spleta, preko prav temu namenjenih portalov ali pa preko portalov, ki so sicer namenjeni zmenkarijam. Spet drugi, ki do spletna nimajo dostopa, ali pa si ga, zaradi diskretnosti, ne upajo uporabljati, ponudbo pa iščejo v tiskanih oglasnikih.

Na internetu obstajajo SloEscort, Avanture, Oglasi.si. Obstajajo pa tudi take stranke, ki ne znajo uporabljati interneta, ali pa jih je strah, da bo žena brskala po zgodovini in jih odkrila. Zato imajo raje Salomonov oglasnik. Je pa na internetu prednost ta, da si lahko naložiš tudi fotografije (Tina 2016).

Vse moje sogovornice se oglašujejo na spletnem portalu SloEscort, ki je namenjen prav stikom med ponudbo in povpraševanjem v okviru prostitucije. Oglašujejo se še na straneh in mobilnih aplikacijah namenjenim zmenkarijam pa tudi v spletnih in tiskanih oglasnikih.

Nekaj več besed bomo, v okviru oglaševanja, namenili spletnem portalu SloEscort, ki je nekakšen fenomen na področju oglaševanja prostitucije. Spletna stran oglašuje tako spolne usluge, kot tudi spremstvo, oziroma escort, striptiz, dominacijo in tako naprej. Dekle se prijavi in se na tem mestu lahko oglašuje. Navede določene podatke, opis, kaj ponuja, česa ne nudi, na svoj profil pa imajo možnost naložiti tudi fotografije. Te morajo zakriti dekletovo identiteto, zato ne prikazujejo obraza. Sem pa od deklet izvedel, da določene tujke, ki delajo pri nas objavljajo fotografije, na kateri je viden obraz in s tem pritegnejo večje število strank. Pri ustvarjanju profila dekleta sledijo nekim fantazijam, ki jih ustvarjajo za stranke.

Že z oglasom moraš stranko prepričati in pritegniti. Naložiš kakšno dobro fotografijo, izpostaviš svoje attribute, moraš mu prodati neko fantazijo. Lahko imaš tudi več profilov, za različne zahteve strank in pri vsakem poudariš nekaj drugega (Tina 2016).

Na SloEscortu so dekleta lahko ocenjena po posamičnih kategorijah in sicer izgled, prijaznost in storitev, strankam pa je na voljo tudi forum, na katerem si lahko izmenjajo mnenja in izkušnje z dekleti. Moje sogovornice so mi zaupale, da to ni nujno dobra stvar. Redno se namreč dogaja, da preko forumov in ocenjevanja dekletom iz takšnih in drugačnih razlogov nagajajo določeni, po navadi nekdanji klienti, ali pa kar druga dekleta. To počnejo zaradi konkurence, ali pa zaradi določenih medsebojnih konfliktov. Dekle si tako lahko ustvari lažen profil stranke in nato znižuje ocene, ali pa širi neresnice o drugem dekletu. Od tega, da ima spolno prenosljive bolezni, do tega, da je umazana, zanemarjena, neprijazna. Taki boji lahko dekletom naredijo ogromno škode in jih prikrajšajo za stranke ter posledično za zaslužek. Svoj forum pa imajo na SloEscortu tudi dekleta in tudi one si lahko izmenjujejo izkušnje s strankami in druga drugo na primer opozarjajo, če je določena stranka nasilna, če ne plačuje in tako naprej. Forumu pa sta zasnovana na način, da imajo do njiju dostop samo registrirane uporabnice_ki, ob tem pa dekleta nimajo dostopa do foruma strank, stranke pa ne do foruma deklet.

7.2.5 Zdravje

Od deklet je odvisno, kakšno skrb bodo namenjala svojemu zdravju in kako pogosto bodo uporabljala zaščito. Od mojih sogovornic vse redno uporabljajo kondome. Od tega dve brez pogojev, za vse vrste penetracije, dve pa sta oralo pod določenimi pogoji pripravljene izvajati brez. Za analno in vaginalno penetracijo kondome uporabljajo vse. Če iz analne penetracije stranka želi preiti na vaginalno, se kondom menja. Klienti si pogosto želijo, da bi dekleta oralo izvajala brez kondoma in če dekle tega ni pripravljeno izvesti, je lahko prikrajšano za stranke. V nasprotju dekleta, ki so vse vrste penetracij pripravljene izvajati brez kondoma, lahko iztržijo velike količine denarja. Moje sogovornice so mi zaupale, da spolni odnos brez kondoma lahko doseže vrednost do dvesto evrov.

Kako pa je z zdravniškimi pregledi? Spet je od dekleta odvisno, kako pogosto jih bo opavljalo in ali jih sploh bo. Od mojih sogovornic vse štiri opravljajo zdravniške preglede vsaj enkrat letno. Zaupale so mi dve možnosti opravljanja le teh. Ali obiščejo infekcijsko kliniko, kjer imajo vsak teden možnost brezplačnega, anonimnega testiranja, ali pa gredo do osebnih zdravnic_kov in jim rečejo, da so imela, na primer rizičnega spolnega partnerja. Določena dekleta, zaradi klientov izvide objavljajo ob svojih oglasih, vendar pri tem zakrijejo svoje podatke tako, da za kliente to v nobenem primeru niso zanesljivi podatki. Je pa zanimivo, da jih to sploh ne moti. Redko kdo povpraša po zdravstvenem stanju oziroma po dokazilih za to. Eno od deklet je cepljeno proti hepatitisu B.

7.2.6 Vložki

Če se dekle odloči, da bo začelo delati pri zvodniku za začetek potrebuje le erotično spodnje perilo, saj ji službeni telefon in prostor za delo priskrbi zvodnik, prav tako pa poskrbi tudi za njeno oglaševanje. V primeru, da dekle takoj začne delati samostojno, pa si vse zgoraj omenjene stvari mora priskrbeti samo. To so eni prvih vložkov v prostitucijo. Kar se tiče nadaljnih vložkov lahko rečemo, da so nekateri obvezni, nekateri pa nadstandardni. Med prvimi in drugimi je včasih težko potegniti mejo. Obvezni so predvsem vložki povezani s higieno in zaščito, nadstandardni pa so vložki povezani z višjo kvaliteto opravljene storitve. Več kot dekleta vlagajo v storitev, višja bo kvaliteta in več strank bo dekcle pritegnilo in ohranilo. Tako bo pridobivalo nove, hkrati pa ohranjalo stalne stranke. Nekatera dekleta v okviru nadstandarda v storitev vlagajo več, nekatera manj.

Osnove so higienski pripomočki. Moški gel za tuširanje (za kliente), brisače, posteljnina in pripomočki za pranje, saj dekleta po vsakem srečanju preoblečejo posteljo. K temu gredo še veliki stroški za elektriko in vodo. Pripomočki, ki jih lahko prištevamo k obveznim so še posebne higienske gobice, ki si jih dekleta vstavijo v vagino, da lahko delajo tudi v času menstruacije, kondomi, lubrikanti in sredstva za izboljševanje erekcije.

V okviru nadstandarda bi najprej omenil erotične pripomočke. Želje klientov so zelo različne in za številne so potrebni erotični pripomočki. Več kot jih dekle ima, večji je lahko spekter njene ponudbe. V primerih erotičnih pripomočkov gre za enkratne vložke. Na primer; za eno stranko dekle kupi bič in lisice in sedaj bo lahko imelo v ponudbi dominacijo. V okviru nadstandarda je mogoče vlagati tudi v ambient. Pod to prištevamo prijetno urejenost prostora, sobne dišave, dišeče svečke in podobno. Dekleta morajo vlagati tudi vase, veliko vlagajo v svojo garderobo, v erotično spodnje perilo in čevlje. To počnejo zaradi stalnih strank, da ponudijo vedno nekaj novega. Dekleta vlagajo tudi v kozmetične pripomočke, depilacije, manikure, pedikure, frizerja in tako naprej.

7.2.7 Zasluzek

Dekleta svojo storitev obračunavajo glede na čas, ki ga preživijo s klientom in glede na njegove posebne želje. Klasična storitev, ki vključuje erotično masažo, oralni in vaginalni spolni odnos, stane okoli šestdeset evrov za pol ure, ter okoli sto evrov za celo uro. Ob tem so možna doplačila, deset evrov za pissing, dvajset evrov, če si klient zaželi analni spolni odnos, dominacijo ali pa, da ga dekle penetrira z umetnim penisom ("strapon"). Če dekle klienta obišče na domu ali v hotelu, mu zaračuna sto petdeset evrov za eno uro, za manj časa na terenu ne delajo. Če gre za celonočno srečanje se cene gibljejo od tristo do petsto evrov, odvisno od klientovih zahtev. Če gre za stalne stranke, se je z dekleti možno dogovarjati o raznih popustih, odvisno od klientovih zahtev in trenutni potrebi deklet po zaslužku. Če imajo malo strank so dekleta pripravljena spustiti doplačila z dvajset na deset evrov. Ena od deklet mi je zaupala, da ima rednega klienta, ki ga vsak teden obišče na domu. Ker pri storitvi ne gre za spolni odnos, temveč samo za druženje, mu računa sedemdeset evrov na uro, ob tem pa še deset evrov za potne stroške. Drugo dekle mi je zaupalo, da ima klienta, ki ji prinese svoje spodnje perilo, ona vanj urinira, klient si ga obleče in gre. Ker pride tudi do dvakrat na teden, mu za vsako storitev zaračuna po dvajset evrov.

Sicer pa je porazdelitev zaslužka zelo neenakomerna. Pride dan, ko strank ni, pridejo pa dnevi, ko ima posamično dekle po štiri stranke ali več. Glede mesecev so dekleta omenila, da je september mesec z najmanj strankami. Največ zaslužka pa imajo dekleta poleti. Tako se v poletnih mesecih lahko med seboj organizirajo in si najamejo kakšno stanovanje na slovenski obali ter delajo kar tam.

Na morju sem, pa še ogromno strank imam in veliko več zaslužim. Na morju si lahko tudi zvišam ceno, saj je več povpraševanja, določeni turisti pa so pripravljene plačati več (Helena 2016).

Iz tega je razvidno, da v prostituciji poznamo tudi sezonske migracije zaradi boljšega zaslužka. Sicer pa je povprečen mesečni zaslužek nekje od tisoč petsto, do dva tisoč evrov. Ker pa zaslužek variira lahko v najslabših mesecih zaslužijo komaj tisoč evrov, v najboljših pa tudi do dva tisoč petsto.

7.2.8 Srečanje

Srečanje se začne s telefonskim klicem. Že pri tem dekle vzpostavi nek odnos s klientom, zato je pomembno, da je med pogovorom prijazna in sproščena. V okviru klica dekleta klientu najprej zaupa svoj fizičen opis, pove kaj nudi in kolikšna je cena njenih storitev. Nato se s klientom dogovorita glede njegovih želja. Če ima kakšne prav posebne zahteve, jih zaupa dekletu, ta pa mu pove ali jih je pripravljena izvesti ter za kolikšno ceno. Dekleta pravijo, da se je najbolje čim več dogovoriti po telefonu, da potem ob samem srečanju ne prihaja do slabe volje. Na koncu klica se dogovorita še za čas in kraj srečanja. Običajen klic izgleda nekako takole (podatki so seveda spremenjeni):

Živjo, Tina pri telefonu. Sem rjavolaska, vitke postave, trojka oprsje, 176 centimetrov. Klasika, kar pomeni seks, oralna in masaža je šestdeset evrov za pol ure, sto evrov za eno uro. Za analo se doplača dvajset evrov. Izliv je v kondom, brez ne delam. Če so še kakšne posebne želje, fetiši, se da tudi dogovoriti, seveda z doplačilom. Prvo srečanje je vedno pri meni. Nahajam se na naslovu... (Tina 2016).

Telefonski klici so problematični, ko dekleta kličejo ljudje, ki pravzaprav ne nameravajo koristiti njene storitve. Kličejo, ker se jim zdi fascinantno govoriti s prostitutko, ali pa ob

pogovoru z njo masturbirajo. Takim klicateljem dekleta pravijo "drkači". Med pogovorom z njimi dekleta izgubljajo čas, lahko pa tudi potencialne kliente, ki bi bili za srečanje res zainteresirani.

Ko stranka kliče si vzameš čas, se lepo pogovarjaš, malo pohecaš, malo posmeješ. Je pa včasih težko, ker vedno govoriš eno in isto, včasih se ti niti ne ljubi in potem samo zdrdraš cel pogovor. Včasih se tudi spozabiš in ponoriš na koga, če imaš slab dan recimo. Ali pa če kličejo drkači, ti pa nujno potrebuješ denar (Sara 2016).

Pred srečanjem se dekle oprha in uredi skladno s klientovimi željami. Za klasično srečanje si dekle uredi pričesko, nanese ličila, se nadišavi, obuje čevlje z visoko peto in nadene erotično spodnje perilo. Ko dekle odpre vrata, klienta najprej objame in ga poljubi na lice. S tem mu izkaže dobrodošlico, hkrati pa že takoj preveri, če je klient pred srečanjem poskrbel za osebno higieno. Če to ni tako, od njega zahteva, da se pred storitvijo oprha. Na voljo ima moški gel za tuširanje in brisače. Če si želi, ima možnost prhanja tudi po opravljeni storitvi. Nato klient, v kolikor se o tem nista dogovorila že po telefonu, dekletu zaupa svoje želje. Temu sledi plačilo, potem pa dekle povabi klienta v sobo.

Klasično srečanje se začne s predigro. Eno deklet mi je zaupalo, kako pri njej poteka neko klasično srečanje. Najprej vpraša klienta, ali bi jo slekel on, ali naj se sleče sama. Temu sledi polivanje z oljem, drgnjenje ob klienta ter erotična masaža. To je le en primer, saj dekleta k izvajanju storitve pristopajo na različne načine. Pri tem se prilagodijo klientovim željam. Nekateri klienti na primer zahtevajo, da jih deklet v sobi počaka gola, ali pa da se pretvarja, da spi, da jo on lahko prebudi. Nekateri imajo željo po izrazitih ličilih. Eno od deklet mi je zaupalo, da je klient želel, da se namaže kot klovn, drugič pa kot mačka. Nekateri klienti si zaželi igranja vlog. Eno deklet ima klienta, ki ga obravnava kot dojenčka, pri tem ga doji, šeška ter mu preobleče plenico, ko urinira. Drugo deklet se je do klienta obnašalo kot do petelina in mu po sobi metalo koruzo ter solato. Eno deklet je imelo primer, ko je moralo stranki z vrstico zvezat moda, nato pa ga po njih masirati z zobno pasto in zobno krtačko. Pri takih primerih deklet klientu zaračuna dodatek, ki pa je odvisen od zahtev, pa tudi od tega, kako nujno deklet rabi denar. Mejo, kaj bo počelo in česa ne, si postavi deklet samo, prav tako pa samo določi, kolikšno doplačilo bo za posamično storitev zahtevalo.

Povprečno srečanje traja pol ure, velikokrat pa tudi po uro. Z dekleti se je možno dogovoriti tudi za daljša srečanja, ter za obisk na domu. Eno dekle mi je zaupalo, da ima klienta, ki ga enkrat mesečno obišče na domu za celo noč. Tudi druga dekleta imajo občasna celonočna srečanja tako s posamezniki, kot tudi s pari. Srečanja so si torej med seboj zelo različna. Tako časovno in prostorsko kot tudi vsebinsko. Na splošno pa velja, da daljše, kot je srečanje, in bolj specifične, kot so zahteve klienta, višje cene bo storitev dosegla.

7.2.9 Dobre in slabe strani prostitucije kot dela

Kot dobre strani prostitucije v primerjavi z drugimi poklici dekleta omenjajo neke vrste svobodo. Si sam svoj šef, sam se lahko odločaš, kdaj boš delal in kdaj ne, na koncu pa ti ostane celoten, neobdavčen zaslužek. Toliko kot narediš, toliko imaš.

Kaj se bom trudila in delala po osem, devet, deset ur na dan, šest dni na teden, pa da bo nekdo še kričal name. Na koncu mesca pa ne bom zaslužila vse skupaj nič. Raje delam od doma, nimam šefov, sama si delam urnik, pa še dobro zaslužim (Sara 2016).

Eno od deklet je omenilo, da na prostitucijo gleda, kot na ostale poklice. Pravi, da pri vsakem poklicu prodajamo svoje telo, oziroma del telesa.

Tudi zdravnik, na primer prodaja svoje možgane. Pred tem se mora pa še dolgo časa šolat, pa za to ni plačan. Jaz sem vsaj plačana toliko kot naredim. Ali pa primer moje tete, ki živi z nasilnim pijancem, ki ga sploh nima rada, samo zato, da ima streho nad glavo. Razlika je samo v tem, da tega, kar jaz delam družba ne sprejema. Jaz se pri sebi počutim svobodno, ujeta sem samo v tem svetu, ki prostitucije ne sprejema in me stalno prepričuje, da to, kar delam ni normalno (Petra 2016).

Dekle je s samo stigmatizacijo opravilo. Zaveda se, da problem ni v njej, temveč v družbi, ki jo stigmatizira, ter sili v to, da mora svojo dejavnost skrivati ter živeti dvojno življenje. In tu smo že pri slabih straneh prostitucije kot dela.

Slabe strani prostitucije kot dela bi lahko razdelili na zunanje in notranje. Zunanji vključujejo stvari, kot so večja izpostavljenost veneričnim boleznim ter občasne neprijetne izkušnje s strankami. Pri zadnjih dveh izpostavljajo, da se tveganja zelo zmanjšajo ob doslednem

izvajanju preventivnih ukrepov. Še ena izmed slabih strani, ki bi jih lahko uvrstili pod zunanje je neenakomerna porazdelitev zaslužka, ter to, da zaradi narave le tega, dekleta z denarjem ne znajo smotrno razpolagati.

Ko imam veliko strank in dobro zaslužim, takrat bom zapravljala. Privoščim si nakupovanje, žurke, častim vse prijatelje. Ne razmišljam kako bo potem. Ali pa si rečem, bom že nekako, bom kakšnga več naredila, pa bo. Ko pa strank nimam samo prosim, da me kdo pokliče, da bom imela za življenje. Ali pa si izposodim (Petra 2016).

Tiste stvari, ki bi jih lahko uvrstili pod notranje pa so razni psihološki pritiski, ki so povezani s stigmatizacijo prostitucije in prisilno skrivanje svoje dejavnosti. Tako morajo dekleta živeti dvojno življenje, kar zna biti zelo naporno. Dekleta pa izpostavljajo še eno stvar, namreč to, da je prostituciji zelo težko pobegniti. Pravijo, da je kakor droga. Navadiš se na hiter zaslužek in na to, s kakšno lahkoto je do njega priti. Po tem, ko enkrat začneš s prostitucijo je težko pomisliti, da bi opravljal naporno službo za majhen denar.

7.2.10 Varnost

Dekleta za svojo varnost skrbijo sama, pri tem pa si medsebojno pomagajo. Večino varnostnih ukrepov začnejo izvajati zaradi predhodnih izkušenj, ki so jih bodisi doživele same, ali pa so za njih slišale od drugih deklet. Eden od ukrepov je, da jih dela več skupaj v stanovanju. Tako lahko s skupnimi močmi hitreje obvladajo, na primer nasilno stranko, ali pa preprečijo neželene dogodke. Če pa se dekle v neprijetni situaciji vseeno znajde sama, lahko za pomoč zaprosi sosede v bloku. Ena od deklet mi je povedala za situacijo, ko ji je stranka grozila z nožem, ona pa je bila ravno sama v stanovanju.

V erotičnem perilu sem stekla na hodnik in začela kričati, naj mi pomagajo. Sosedje so poklicali policijo, tako, da je bilo na koncu vse v redu. Erotično perilo sem pojasnila s tem, da sem imela slučajno odklenjeno stanovanje, on pa je prišel noter, ko sem spala in me zbudil (Helena 2016).

Dekleta v primeru, da gre za novega klienta vedno zahtevajo, da srečanje poteka pri njih. Dekle, ki je na začetku delalo na domu, se je z novim klientom vedno najprej srečalo na kavi,

v okolju, kjer je bilo prisotnih več ljudi. Obstajajo tudi drugačne vrste ukrepi. V sobi, kjer delajo imajo, nekje v bližini, vedno pripravljen parfum ali dezodorant, saj bi bil solzivec preveč očiten. Neke vrste varnostni ukrep je tudi to, da stranka mora vedno plačati pred opravljeno storitvijo, da lahko dekleta skrijejo denar. Eno od deklet mi je povedalo za primer, ko je klient želel, da denar pusti na omarici, nato jo je zamotil, zmedel, vzel denar in na hitro odšel.

Stranka mi je rekla, naj denar do konca srečanja pustim na nočni omarici. Bilo mi je malo čudno, a sem mu ustregla. Ko je odhajal me je prosil še za kozarec vode. Sem mu ga prinesla, nato pa je na hitro popil in odšel. Šele kasneje sem opazila, da denarja ni več (Tina 2016).

V primeru, da se deklice dogovori za srečanje nekje izven stanovanja, pa sledijo drugačni varnostni ukrepi. Drugemu dekletu, ali pa pijateljici_u (če ta seveda ve, s čim se ukvarja) pove točno, kje se bo nahajalo, s kom gre ter kdaj bo nazaj, hkrati pa jo prosi, naj bo stalno prisotna pri telefonu. Tekom srečanja se po telefonu slišita v dogovorjenih časovnih razmikih in na ta način preverjata, da je vse v redu.

Dekleta so mi povedala, da se jim slabe stvari dogajajo, vendar niso tako pogoste, kot bi se marsikomu morda dozdevalo. Vsaka od mojih sogovornic je že kdaj doživela manjšo krajo (po navadi klient vzame nazaj denar, ki ga je prej plačal), grdo obnašanje pijanega klienta, poniževanje. Ena od mojih respondentk pa je imela še hujšo izkušnjo. S klientom je šla v počitniško hišico, nekam na samo, ta pa jo je tam pretepel in posilil. Kasneje je izvedela, da ima psihične motnje in da je to storil še nekaj dekletom. Na portalu SloEscort, o katerem smo govorili zgoraj, je bilo izdano opozorilo dekletom, naj se ga pazijo. Take vrste opozorila so še en iz vrste varnostnih ukrepov.

7.2.11 Legalizacija

V tem poglavju bomo povedali, kako dekleta gledajo na legalizacijo prostitucije. Pri tem imamo v mislih predvsem to, da bi bila njihova dejavnost popolnoma zakonsko urejena in priznana kot posel. Vsa dekleta so do legalizacije neopredeljena, oziroma se zavedajo, da bi ta prinesla tako prednosti, kot tudi slabosti.

Legalizacija bi seveda prinesla stvari, ki bi bile za nas dobre, ampak bi se povečal tudi nadzor, pa tudi davke bi morale plačevati, kar takoj pomeni manj zaslužka. Tako da iskreno ne vem, kaj bi mi bilo ljubše (Helena 2016).

Prednosti vidijo v možnosti zavarovanja, v tem, da bi jim tekla delovna doba, imele bi možnost prejemanja pokojnine, raznih nadomestil, možnost najema kredita in boljšega razpolaganja z denarjem, saj bi dobiček imela prikazan na banki. Ob tem omenjajo še zahtevane redne zdravniške preglede, ki bi bili lahko, delno ali v celoti, subvencionirani s strani države, ter zahtevane higienske standarde. Omenjajo tudi možnosti organiziranja določenih izobraževanj za dekleta, da bi se lažje uvedla v prostitucijo, in da bi svoje delo lažje začela brez zvodnika.

Dekleta vidijo slabosti legalizacije predvsem v tem, da bodo na nek način ožigosana. To bi se zgodilo, če bi obstajal register prostitutk, ali pa v primeru, da bi bila njihova dejavnost vpisana v delavno knjižico. V tem primeru bi lahko imela probleme pri iskanju nadaljne zaposlitve. Še težje bi svojo dejavnost skrivala pred družinami in sorodniki. Na slabšem bi bila tudi glede zaslužka, saj bi morala plačevati razne davke in prispevke. Davke bi bila nekatera dekleta pripravljena plačevati, če bi se jim to obrestovalo in bi od tega nekaj imela (dodatki, subvencije, zdravniški pregledi).

7.2.12 Zasebno življenje

Dekleta se svojo zasebnost trudijo ohranjati na različne načine. To lahko počnejo s tem, da ne živijo in delajo v istem prostoru. Ločeno imajo zasebno in službeno telefonsko številko, imajo pa tudi delovna imena.

Moje sogovornice se, glede na to, kdo v njihovem življenju ve, s čim se ukvarjajo, razlikujejo. Kljub temu da si po večini želijo ostati popolnoma anonimna, se razkrijejo pred določenimi ljudmi v svojem življenju. Pred družino in sorodnicami_ki svojo dejavnost skrivajo vse moje sogovornice z izjemo ene. Pri slednji, katere dejavnost je znana vsej družini, sorodstvu in praktično celotni njeni socialni mreži, gre za zelo specifično zgodbo. Ko je za njeno dejavnost izvedel njen nekdanji partner, jo je razkril pred vsemi. Šel je tako daleč, da je ustvaril facebook profil z njenim imenom, priimkom, slikami njenih oglasov, ter povezavami do strani, na katerih se je oglaševala. Na začetku je bil to za sorodnice_ke in

družinske člane velik šok in dekle je bilo deležno velikega neodobravanja. Ko so se zadeve umirile, pa so določeni njeno dejavnost sprejeli, določeni pa o tem z njo preprosto ne govorijo.

Pri ostalih treh družine in sorodnice_ki ne vedo ničesar o njihovi dejavnosti. So se pa dekleta razkrila določenim drugim posameznicam_kom. Ena od njih je za svojo dejavnost povedala le partnerju. Ta njeno dejavnost sicer sprejema in jo pri tem ne omejuje, vendar mu ni vseeno. Včasih med njima v zvezi zaradi tega prihaja do konfliktov, večino časa pa o tem niti ne govorita. Ob partnerju so edina, ki vedo za njeno dejavnost dekleta, s katerimi dela. Pri dveh dekletih za njuno dejavnost vedo prijateljice_ji. Pri prvi ožji krog štirih prijateljic, ki so se na to navadile, pri drugi pa za njeno dejavnost ve širši krog prijateljev. Vsi so to že takoj po njenem razkritju sprejeli normalno, kot njeno delo. Dekle pravi celo, da so do tega izkazali veliko zanimanja. Po razkritju se počuti bolje, saj ji ni treba živeti dvojnega življenja. Ni se ji treba skrivati in iskati izgovorov. To, da prijateljice_lji njeno dejavnost sprejemajo, ji je v veliko oporo. Razlog za njihovo sprejemanje sama vidi v tem, da so jo prej spoznali kot osebo in, da je do razkritja njene dejavnosti prišlo šele kasneje. Drugi razlog pa vidi v tem, da gre za lgbt družbo, ki je po njenem že na splošno bolj odprta.

Ne vem ali sem to razliko naredila jaz ali pa jo je moja družba. Ko sem bila v heteroseksualni družbi si nisem nikoli upala povedat. Pri gej družbi, ki jo imam sedaj, pa sem bila veliko bolj sproščena. Nisem imela problemov s tem, da sem se jim zaupala, mojega priznanja pa ni nihče vzel za slabo. Ne vem, ali je gej družba bolj odprta in dojemljiva, ali pa imam samo jaz tako srečo. Mislim, da so me tako lepo sprejeli tudi zato, ker so me najprej spoznali kot osebo. Me pa zanima, kako bi bilo, če bi jim povedala takoj na začetku. To je šok, potem pa lahko ljudje to začnejo povezovat s čim čudaškim (Petra 2016).

7.2.13 Klienti

Klienti so podobno kot prostitutke zelo heterogena skupina. Od mlajših do starejših, od višje do nižje izobraženih, od dobro do slabše situiranih, različnih poklicev, različnih narodnosti, iz različnih krajev in tako naprej. K prostitutkam pa hodijo tako samski, kot poročeni ali drugače vezani. So skratka pripadniki vseh družbenih skupin. Če pa gledamo posamična dekleta, se glede na njihov profil, oziroma na način, na katerega se oglašuje lahko določena

skupina klientov pojavlja pogosteje. Tako mi je eno dekle povedalo, da jo obiskuje nekaj več mladih fantov, drugo dekle pa, da jo pogosteje obiskujejo nekoliko starejši klienti.

Jaz imam nekoliko več mladih fantov. V oglasih imam zapisana tudi leta, tako da mladi fantje imajo očitno radi zrelejše ženske (Sara 2016).

Imam vse vrste strank. Če bi že morala izpostaviti eno skupino, imam več starejših gospodov, pa mi to čisto ustreza, ker so bolj olikani, prjazni in vedo, kako se obnašati do ženske (Petra 2016).

Tako kot so si med seboj različni klienti, pa so različni tudi njihovi razlogi za obiskovanje prostitutk. Naštel bom nekaj najpogostejših razlogov, ki so mi jih zaupala dekleta. (1) osamljenost in s tem povezana želja po bližini, dotiku (v tem primeru niti orgazem, niti sam spolni odnos ne igrata ključne vloge). (2) Objestnost, občutek, da, če dekletu plača, lahko dela kar hoče in se obnaša kakorkoli hoče. (3) Fetišisti, ki doma ne morejo zadovoljiti določenega fetiša, zato obiskujejo prostitutke, ob tem pa živijo popolnoma običajno družinsko življenje. (4) Fetiš, da plačajo za spolni odnos. (5) Želja po čim večjem številu spolnih partnerjev. (6) Nesamozavestnost, sramežljivost. (7) Želja po izgubi nedolžnosti. (8) Razne oblike telesne prizadetosti.

Dekleta imajo tako enkratne, kot tudi redne stranke. Pri tem jim večino zaslužka prinašajo slednje, ki po ocenah deklet predstavljajo nekako od šestdeset do sedemdeset odstotkov strank. Nekateri klienti obiskujejo dekleta tedensko, nekateri mesečno. Nekateri jih redno obiskujejo neko časovno obdobje, nato pa ne več. Nekateri se po nekaj časa vrnejo, so pa tudi taki, ki so z dekleti praktično od začetka.

Z rednimi strankami dekleta razvijejo tudi nek odnos. Pri tem morajo paziti, da le ta ostaja profesionalen, kar je včasih zelo težko. Tako dekle, kot tudi klient se morata zavedati, da gre za storitev in, da bi čustva lahko prinesla komplikacije. Eno od deklet je imelo izkušnjo, ko se je čustveno zapletla s klientom, tri od njih pa so imela izkušnje, ko se je klient čustveno navezal na njih. V takih primerih ga morajo dekleta, slej ali prej odsloviti, kar pa je slabo za njihov zaslužek, zato se trudijo, da do takih situacij ne prihaja. Dekleta so mi povedala, da vedo za primere, ko je punca strankino čustveno navezanost izkoriščala za boljši zaslužek, vendar so se take zgodbe vedno slabo končale.

Klienti in dekleta včasih razvijejo tudi prijateljski odnos in si medsebojno pomagajo. Eno od deklet mi je zaupalo, da je nekoč pomagalo klientu, ki je k njej hodil, ker so se zadeve v zakonu ohladile in z ženo nista več prakticirala spolnih odnosov.

Sem mu rekla, da naj raje, kot da meni vsakič pušča denar, kupi ženi kaj lepega. Kakšne rože, darilo, ali pa naj jo pelje na romantično večerjo. Kasneje mi je sporočil, da je moj nasvet upošteval in da so se zadeve izboljšale (Petra 2016).

Drugo dekle mi je zaupalo, da ji je, ko se je znašla v situaciji, da ji je stranka grozila in jo zalezovala, z nasvetom pomagal klient, ki je sicer delal na policiji. V primeru, da se zadeve nebi izboljšale ji je obljubil tudi ukrepanje.

8 DISKUSIJA

Diskusijo sem zastavil na način, da bom s kombinacijo teorije in izsledkov raziskovalnega dela odgovoril na zastavljena raziskovalna vprašanja. Ob koncu diskusije bom, na podlagi ugotovljenega, potrdil ali ovrgel zastavljeno hipotezo.

Že v teoretičnem delu smo spoznali, da je vzrokov za vstop v prostitucijo toliko kot je deklet, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo. Pa vendar je mogoče izpostaviti neke skupine vzrokov, ki se najpogosteje pojavljajo. V teoretičnem delu smo kot najpogostejše vzroke za vstop v prostitucijo navajali finančne vzroke (tako zaradi preživetja, kot zaradi nadstandarda), beg pred nasiljem, revščino ali neperspektivnim okoljem, mentalne težave, težave v otroštvu in prisilo (Popov 2008, Broomberg 1997). V empiričnem delu smo ugotovili, da gre v našem primeru največkrat za finančne vzroke. Dve od štirih deklet sta začeli, ker sta se znašli v težki finančni situaciji, ena je začela zato, da si je lahko privoščila nadstandard, ena pa po naključju, vendar prav tako zaradi zaslužka. Za kasnejšo potrditev hipoteze, je na tem mestu najpomembnejše to, da pri nobenem od štirih deklet ni šlo za prisilo. Dve od štirih deklet sta bili zaradi situacije, v kateri sta se znašli v prostitucijo res prisiljeni, vendar ni šlo za neposredno prisilo, vstop v prostitucijo je bila namreč njuna zavestna odločitev. Na prvo raziskovalno vprašanje lahko odgovorimo, da, pri obliki stanovanjske prostitucije, ki smo jo preučevali ne gre za neposredno prisilo, najpogostejši vzroki za vstop pa so finančni. Dekleta torej vstopajo v prostitucijo zaradi zaslužka.

V okviru svoje dejavnosti morajo dekleta poskrbeti za številne stvari. Najprej je tu prostor, kjer bodo svoje dejavnosti izvajala. Pri tem imajo dekleta tri možnosti. Lahko jim prostor zagotovi zvodnik, lahko svojo storitev izvajajo v lastnem stanovanju, lahko pa skupaj s še drugimi dekleti. Pri slednjem se lahko dekleta dogovorijo za plačevanje dnevnic ali za delitev stroškov. Lahko bi rekli da, že zato, ker se ne odvija na ulici stanovanjska prostitucija predstavlja višji nivo prostitucije, kot pa ulična. Iztok Šori (2005) ugotavlja, da ulična prostitucija namreč predstavlja dno stratifikacijske lestvice prostitucije. Sicer pa je od urejenosti stanovanja odvisno, v kateri nivo prostitucije uvrščamo posamičen primer. Iztok Šori (2005) navaja klienta oziroma poznavalca prostitucije, ki pravi: "Stanovanja, v katerih delajo, so lahko prave luknje, kot prazna soba z jogijem na tleh, ali kar solidno opremljena..." (v Šori 2005, 65). Stanovanje, kjer sem opravljal raziskovalno delo je lepo opremljeno, urejeno in čisto. Torej lahko rečemo, da naš primer stanovanjske prostitucije, glede na urejenost stanovanja sodi v višji nivo prostitucije.

Naslednja stvar je oglaševanje. Ker so klienti med seboj zelo različni in ker imajo različne želje, je dobro, da so tudi oglasi deklet čimbolj raznoliki. Najbolje je, če dekle oglašuje prek različnih medijev (splet, tiskana oblika) in, da so tudi njeni oglasi raznoliki (v vsakem poudari nekaj drugega in tako pritegne večje število klientov).

Dekleta morajo poskrbeti tudi za svojo varnost. Zaščititi se morajo tako pred veneričnimi obolenji, kot tudi pred slabimi izkušnjami s klienti (nasilje, kraje, posilstva). Za svoje zdravje dekleta skrbijo z (bolj ali manj) dosledno rabo kondomov, ter z rednimi zdravniškimi pregledi. Od mojih sogovornic dve uporabljata kondom redno, dve pa sta oralo pripravljene opravljati brez. Zdravniške preglede redno opravljajo vsa dekleta. Za zaščito pred slabimi izkušnjami s klienti pa dekleta uporabljajo preventivne mehanizme, ki jih izvajajo sama ter s pomočjo drugih deklet. Vsaka od mojih sogovornic ima določene slabe izkušnje, vendar se le te, po njihovem, ne dogajajo zelo pogosto. Tveganja pa se še zmanjšajo ob upoštevanju preventivnih ukrepov. Pri primeru, ki ga obravnavamo varnostna tveganja torej obstajajo, niso pa visoka, za varnost skrbijo dekleta sama, ob pomoči drugih deklet. Lahko torej rečemo, da se tudi po stopnji varnosti primer stanovanjske prostitucije, ki ga obravnavamo uvršča v višji nivo prostitucije.

Dekleta v okviru svoje dejavnosti tudi vlagajo. Nekatera dekleta vlagajo več, druga manj, praviloma pa je tako, da višji kot so vložki, večja je kvaliteta storitve in v višji nivo lahko obliko prostitucije uvrstimo (Šori 2005). Osnovni pripomočki, ki jih dekleta potrebuje, da sploh lahko začne delati so erotično perilo, službeni telefon, stanovanje, kjer bo storitev opravljala ter oglaševalski prostor, kjer bo svojo storitev ponujala. Pod ostale vložke, ki so prav tako obvezni štejemo predvsem higienske pripomočke, kondome, lubrikante in sredstva za izboljševanje erekcije. Kot vložke, ki jih štejemo pod nadstandardne pa štejemo erotične pripomočke, vlaganje v ambient, garderobo, čevlje ter vložke v dekletovo urejenost (kozmetika, ličila, depilacija, manikura, pedikura, frizer). Vse moje sogovornice v veliki meri vlagajo v vse od naštetega. Pri nadstandardnih vložkih nekatere vlagajo več, nekatere pa manj, vendar vlagajo in za dobro kvaliteto storitve skrbijo prav vse. Iz tega sledi, da lahko tudi glede vložkov v prostitucijo rečemo, da naš primer sodi v višji nivo prostitucije. Zgornja dva odstavka potrди tudi Šori (2005), saj pravi, da je, pri stanovanjski prostituciji večji občutek varnosti in boljši higienski in zdravstveni pogoji.

Kako pa je v primeru stanovanjske prostitucije z zvodništvom? V teoretičnem delu smo ugotovili, da zvodništvo kaže neko dvojno naravo. Zlasti abolicionistični pisci zvodnikom pripisujejo izključno negativno vlogo, predstavljajo jim sinonim za izkoriščevalce (Popov 2008), nekateri pisci pa odnos med prostitutko in zvodnikom vidijo kot neke vrste sožitje (Good v Kanduč 1998). Od zvodnika do zvodnika je odvisno kako bo ravnal z dekleti. V našem primeru je zgolj eno dekletko imelo izkušnje z zvodniki in sicer s tremi. Zvodniki so ji zagotovili telefone, oglase in stanovanje, v zameno pa vzeli del njenega dobička. Šlo je torej za delitev dela in delitev zaslužka, ne pa za izkoriščanje. Do dekleta nobeden od treh zvodnikov ni bil nasilen. Kljub temu ne moremo reči, da zvodniško nasilje v Sloveniji ne obstaja. Društvo Ključ in policija (v Šori 2005) opozarjata, da je vedno več primerov, ko dekleta zvodniki z nasiljem, grožnjami in posiljevanjem skušajo prisiliti, da bi delala za njih. Na nasilje in prisilo med zvodniki so me opozorila tudi dekleta. Pravijo, da vedo, da nasilje se dogaja, vendar pravijo, da večinoma do tujk, saj slovenske prostitutke večinoma vedo, da je prostitucija legalna, dejanja zvodništva pa ne. Na tretje raziskovalno vprašanje bi lahko odgovorili, da pri obliki stanovanjske prostitucije, ki smo jo preučevali zvodništvo lahko pomeni delitev dela med prostitutko in zvodnikom, ki določenim dekletom olajša vstop v prostitucijo. Ob tem moramo nujno opozoriti, da pri prostituciji na splošno in tudi pri stanovanjski prostituciji zvodništvo vseeno lahko pomeni tudi nasilje in izkoriščanje.

Kako pa je s klienti? Skozi teorijo smo ugotovili, da so klienti izjemno heterogena skupina in da so pripadniki vseh družbenih skupin. Rečemo lahko le to, da je največ moških, ter, da je več vezanih, kot pa samskih (Popov 2008). Skozi raziskovalno delo smo ugotovili, da pri določenih dekletih vseeno izstopajo določeni profili klientov, to pa je odvisno od profila posamičnega dekleta, načina, na katerega se oglašuje in storitev, ki jih nudi. Če določen tip ponudbe v povprečju bolj ustreza določeni družbeni skupini, bo ta družbena skupina med klienti prevladovala.

Teorija kot najpogostejše razloge za obiskovanje prostitutk navaja iskanje emocionalne intimne, prepovedane in zato privlačno naravo srečanja, fetiša, ki se jih v konvencionalnem razmerju ne da zadovoljiti, poglobljenje seksa in pomanjkanje interesa oziroma dostopa do konvencionalnih razmerij (Monto 2000). Tudi dekleta govorijo o podobnih razlogih, le z drugimi besedami, prvi zgoraj naštetih razlog (iskanje intimne) tako opišejo kot osamljenost in željo po dotiku, pri tem pa poudarjajo, da pri takih klientih niti sam spolni odnos, niti orgazem ne igrata ključne vloge. Drugega razloga (prepovedane in zato privlačne narave srečanja) ne omenjajo. Tretji razlog (fetiš) opišejo na enak način. O četrtem razlogu (poglobljenje seksa) ponovno ne govorijo. Pri zadnjem od zgoraj navedenih razlogov (pri omejenem interesu oziroma dostopu do konvencionalnih razmerij), pa govorijo o nesamozavestnosti oziroma sramežljivosti ter o raznih oblikah telesnih prizadetosti. K zgoraj naštetim razlogom dekleta prištevajo še objestnost, oziroma občutek, da, če klient plača za seks, lahko počne karkoli hoče. O tem v okviru kategorizacije klientov piše tudi Sven-Axel Mansson (v Popov 2008), ki take kliente opiše kot mače oziroma samoljubne perverznejše, ki kupovanje storitev prostitutk razumejo kot kupovanje njih samih. K vsem že naštetim razlogom dekleta prištevajo še fetiš, da klient plača za spolni odnos, željo po čimvečjem številu spolnih partnerjev, ter željo po izgubi nedolžnosti.

Sicer pa lahko kliente razdelimo na (bolj ali manj) redne in ekatne. Z rednimi dekleta pogosto razvijejo nek lep, celo prijateljski odnos. Slabe izkušnje imajo dekleta večinoma z enkratnimi klienti, pa še te so po njihovem pričevanju redke, njihovo število pa se ob varnostnih ukrepih še zmanjšajo. V določenih primerih gre res za, kot pravi Primorac "neugodno, poniževalno, celo nasilno vedenje klientov" (Primorac 2002, 117), vendar so taki primeri redki. Na raziskovalno vprašanje bi torej lahko odgovorili, da so odnosi med ponudnicami in strankami, še posebej, če govorimo o stalnih strankah večinoma dobri, lahko pa v določenih primerih prihaja tudi do slabih izkušenj, vendar so te bolj redke.

Na podlagi zapišanega v diskusiji lahko, v uvodu zastavljeno hipotezo potrdimo. V našem primeru dekleta niso bila žrtve. Za vstop v prostitucijo so se odločila sama, to pa jim je omogočilo izhod iz revščine, oziroma nadstandardno življenje. Ob tem lahko o primeru stanovanjske prostitucije zapišemo, da gre za dobro organizirano profitno dejavnost, ki po ugledu, stilu, načinu in okolju dela, zaslužku, vložku, stopnji zaščite in nizki izpostavljenosti nasilju in kriminalu sodi v višji nivo prostitucije.

9 SKLEP

Res je, da je prostitucija lahko izkoriščanje in nasilje, res pa je tudi to, da je lahko delo, ki delavkam_cem omogoča dober zaslužek, beg pred revščino in možnost za spodobno življenje. In s pričujočim delom smo želeli poudariti prav slednje. Prostitucija namreč ni ena sama, prostitucij je več. Če gledamo ožje poznamo številne različne vrste prostitucij, če pa gledamo širše, pa je prostitucij toliko kot je prostitutk_ov. Tudi pri nas je tako. V Sloveniji poznamo ulično prostitucijo, stanovanjsko prostitucijo, prostitucijo v masažnih salonih, hotelsko prostitucijo, bordele, prostitucijo po nočnih lokalih, agencijsko ponudbo ter spremljevalne servise (Šori 2005). Te vrste prostitucije lahko razvrstimo v različne nivoje. Je pa vsaka posamična vrsta notranje tako raznolika, da lahko o različnih nivojih govorimo tudi v kontekstu posamične vrste prostitucije.

V diplomskem delu smo najprej teoretično predstavili prostitucijo bolj splošno, nato pa empirično raziskali en primer prostitucije, ki spada v skupino stanovanjske prostitucije v Ljubljani. Na ta način smo dobili možnost umestitve posamičnega primera v širšo sliko prostitucije. Ugotovili smo, da v našem primeru ne gre za izkoriščanje in nasilje, temveč za prostitucijo kot delo, ki dekletom omogoča dostojno življenje. Ugotovili smo tudi, da lahko primer, ki smo ga raziskovali, glede na prostor, urejenost, higienske in zdravstvene pogoje, varnost, vložke, odnose s klienti ter stopnjo izpostavljenosti raznim nevarnostim, umestimo v višji nivo prostitucije.

Pri tem pa gre vseeno samo za en primer, tudi znotraj stanovanjske prostitucije v Ljubljani. Zato je treba poudariti, da tudi znotraj te vrste prostitucije, lahko poteka izkoriščanje in nasilje, ter, da tudi tu obstajajo primeri, ki bi jih lahko uvrstili v nižje nivoje prostitucije.

Za prostitucije vseh nivojev bi bila legalizacija, ki bi obravnavala prostitucijo kot delo, prostitutke_te, pa kot delavke_ce, dobra rešitev za težave s katerimi se soočajo. To bi nižjim nivojem prineslo zmanjšanje izkoriščanja, nasilja in boljše pogoje za delo, višjim nivojem pa socialne in delavske pravice. Ob legalizaciji pa bi se morali zavzemati tudi za destigmatizacijo in opuščanje predsodkov, k čemur lahko veliko doprinese prav raziskovanje prostitucije in javna diskusija o njej.

10 LITERATURA

1. Cirman, Tanja. 2010. *Družbeni vidiki zakonskega urejanja prostitucije; Dekriminalizacija v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Broomberg, Sarah. 1997. *Feminist Issues in Prostitution*. New York: Prometheus Books. Dostopno prek: <http://www.feministissues.com/issues.pdf> (11. maj 2016).
3. Cvelfar, Bojan. 1994. "No, zdaj pa, če imaš denar, daj ga sem, potem se pa hitro z menoj spolzko združi": k zgodovini tajne prostitucije v Ljubljani v začetku stoletja. *Zgodovina za vse: vse za zgodovino* 1 (2): 11-29. Dostopno prek: <http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:2687#page=16> (23. april 2016).
4. Helena. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 5. april.
5. Jelančič, Ksenija. 2006. *Prostitucija v slovenskem filmu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Kanduč, Zoran. 1998. Prostitucija: kriminološke, viktimološke in kazenskopravne perspektive. *Anthropos* 30 (1-3): 88-106 .
7. *Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2)* Ur. l. RS 50/2012. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=109161> (24. april 2016).
8. Lukič, Luka. 2015. Po sledih prostitucije: skrivnostni odtenki ultravijolične. *MMC RTV Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/po-sledih-prostitucije-skrivnostni-odtenki-ultravijolicne/358325> (15. april 2015).
9. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
10. Modic, Max. 2004. Smrt v Mostarju. *Mladina* (49). Dostopno prek: <http://www.mladina.si/96694/smrt-v-mostarju/> (5. maj 2016).

11. Monto, Martin A. 2000. Why Man Seek Out Prostitutes. V *Sex for Sale: prostitution, pornography, and the sex industry*, ur. Ronald Weitzer, 67–83 . London: Routledge.
12. Pajnik, Mojca. 2008. *Prostitucija in trgovanje z ljudmi: perspektive spola, dela in migracij*. Ljubljana: IOM, Mirovni inštitut.
13. Petra. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 9. april.
14. Popov, Jurij. 2008. *Prostitucija: pripočnik za prostitute/ke, stranke in moraliste/ke*. Maribor: Založba Pivec.
15. Primorac, Igor. 2002. *Etika in seks*. Ljubljana: Krtina.
16. Sara. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 9. april.
17. Scott, George Ryley. 1969. *Najstarejša obrt: prostitucija od antike do današnjih dni*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
18. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1996. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
19. *SloEscort*. Dostopno prek: <https://www.sloescort.com> (21. april 2016).
20. Šori, Iztok. 2005. Prostitucija v Sloveniji: akterji, podoba, problemi in odnosi. *Etnolog* 15 (1): 61-80. Dostopno prek: http://www.etno-muzej.si/files/etnolog/pdf/0354-0316_15_Sori_Prostitucija.pdf (13. april 2015).
21. Tina. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 5. april.
22. Zaviršek, Darja. 1994. *Ženske in duševno zdravje: O novih kulturah skrbi*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
23. Žiberna, Petra. 2015. *Kazenskopravni vidiki prostitucije*. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede.

PRILOGA A: Tematski sklopi s pomožnimi usmerjevalnimi vprašanji

1. *Zvodništvo: Vaš pogled na zvodništvo? Vaše izkušnje z zvodniki? Kako je razdeljeno delo med zvodnikom in prostitutko (kaj zvodnik počne)?*
2. *Začetki: Kakšni so bili vaši razlogi za vstop v prostitucijo? Kako ste izvedeli za to možnost? Kdo vas je vpeljal v prostitucijo? Kako začeti s to dejavnostjo?*
3. *Prostorsko: Kje opravljate svojo dejavnost? Kako oziroma na kakšen način imate to organizirano?*
4. *Oglaševanje: Na kakšen način pridete v stik s povpraševanjem?*
5. *Zdravje: Ali uporabljate zaščito? Ali opravljate zdravniške preglede?*
6. *Vložki: V kaj vse vlagate v okviru svoje dejavnosti?*
7. *Zaslужek: Kakšen je povprečen zaslužek? Kako je porazdeljen?*
8. *Srečanje: Kako poteka srečanje? Kakšna je priprava? Posebna srečanja, fetiši?*
9. *Dobre strani prostitucije kot poklica: Katere so dobre strani prostitucije, če jo primerjate z ostalimi poklici?*
10. *Slabe strani prostitucije kot poklica: Katere so slabe strani prostitucije, če jo primerjate z ostalimi poklici?*
11. *Varnost: Kako skrbite za svojo varnost? Ste že imeli slabe izkušnje? Kako pogosto se dogajajo?*
12. *Legalizacija: Jo podpirate ali ne? Zakaj?*

13. Zasebno življenje: *Kako ostra je ločnica med poklicem in zasebnim življenjem? Kdo v vašem življenju ve, da se ukvarjate s prostitucijo? Kakšen je njihov pogled na to?*

14. Klienti: *Kakšni so socialni profili vaših klientov? Kakšni so razlogi, da vas obiskujejo? Razlike med rednimi in enkratnimi klienti?*